

Предраг Перишић

ХЕРОЈИ

Позоришна комедија у два дела

ПРЕДРАГ ПЕРИШИЋ, драмски писац, филмски сценариста, писац романа, рођен је у Београду. Завршио је Академију за позориште, филм, радио и тв, одсек Драматургија у класи професора Јосипа Кулунџића.

Написао је сценарија за следеће филмове:

Љубавни животи Будимира Трајковића (1976), режија Дејан Караклајић. Прва награда за сценарио на првом Фестивалу филмског сценарија у Врњачкој Бањи, Сребрна арена за филм на Југословенском фестивалу у Пули. Награда Београд-филма за најгледани филм године.

Рад на одређено време (1980), режија Милан Јелић. “Златна арена” за најбољу мушку улогу – Љубиша Самарџић. “Јелен” – прва награда публике на фестивалу у Пули.

Мој џајпа на одређено време (1981), режија Милан Јелић.

Развод на одређено време (1982), режија Милан Јелић.

Мајурањии (1985), режија Милан Јелић.

Нару end (1987), режија Милош Радовић (Копродукција Југославија – Италија – Француска).

Није лако са мушкарцима (1989), режија Михајло Вукобратовић. Награда Београд филма за најгледани филм године.

Полицајац са Пејловог брда (1993), режија Михајло Вукобратовић.

Сенке усјомена (1999), режија Предраг Велиновић. Прва награда за сценарио на Фестивалу Југословенског филма у Херцег Новом. Друга награда за сценарио на Фестивалу филмског сценарија у Врњачкој Бањи. Ућешће на Фестивалу у Москви у званичној конкуренцији.

ТВ серија *Полицајац са Пејловог брда* (1995), режија Михајло Вукобратовић.

Аутор је драмских дела:

Свѝрах и нада Надежде Мандељшићам (Народно позориште у Београду, режија Бора Глигоровић) (1983).

Свѝрах и нада Надежде Мандељшићам (Народно позориште Сомбор) режија Вида Огњеновић (1985).

Живоѝ и ѝрикљученије војника Ивана Чонкина, драматизација, Атеље 212, режија Зоран Ратковић (1985).

Бриљанићин адаптација и драматизација, Театар Т, режија Михајло Вукобратовић (1995).

2024, весела драмска игра у једном делу (2004). Објављена у књизи "Савремена српска драма" Београд 2005.

На конкурс за радио драму Радио Београда, 2004 године, добио је II награду за радио драму *Насѝавићу да ѝи ѝишем својим очима*.

"Народна књига", 2000. године, издала му је роман *Сенке усѝомена*.

На фестивалу Дани комедије у Јагодини, 2002. године, стручни жири фестивала доделио је прву награду за најбољи комедиграфски текст Предрагу Перишићу за текст комедије *Хероји*.

Комедија *Хероји* је премијерно изведена у Позоришту на Теразијама 12. 05. 2006. у режији Славенка Салетовића.

На 36 фестивалу "Дани комедије" у Јагодини 2007 године, публика је својим гласовима за најсмешнију представу прогласила комедију *Хероји* у извођењу Позоришта на Теразијама, оценом 4,81. То је највиша оцена публике у историји ове комедиографске смотре. Представа је освојила статуету Јованча Мицић.

Жири фестивала "Јоаким фест" који је одржан у Крагујевцу 2007. године за најбољу представу Фестивала је прогласио представу *Хероји*.

Предраг Перишић је низ година био уредник Културно-забавног програма РТС-а. Аутор је и сценариста више десетина емисија и серија на програмима РТС-а.

Од 2000 године је редовни професор на катедри за Драматургију, на Факултету драмских уметности у Београду где предаје предмет "Филмска и тв драматургија".

Предраг ПЕРИШИЋ

ХЕРОЈИ

Позоришна комедија у два дела

Лица:

РАДОВАН, старији сељак

МИХАЈЛО, његов син

МАРИЈА, његова жена

ЈЕЛЕНА, млада, лепа девојка, његова ћерка

ХАНС
ПИТЕР
ФРАНЦ

}

млади немачки војници, скоро деца

ЖИВАНА, сељанка

ПОП

МИЛЕНА, његова ћерка

СЕКРЕТАР

ГРАДСКИ

НОВИНАР

НОВИНАРКА

I СЕЉАК

II СЕЉАК

СЕЉАНКА, филмофил

Епизодне улоге: Официр, Команданти, Пилот-црнац, Пуковник,
Шофер, Партизан.

ПРВИ ДЕО

На левој сцени сцене унутрашњости сеоске куће: огњиште, са великим казаном у коме се нешто кува, велики кревет, креденац, нема ситрује жори њеиролејка. У њродужејку куће, шпала. У шпали ситозови сена, мех за њошкивање.

У дубини сцене њуи који води негде у брда. Дува јак вејра, њада снеж. Чују се урлици вукова. Одсјаји далеких експлозија.

У кући њоред огњишта седе: Радован, Михајло, Марија, Јелена.

Радован и Михајло круне кукуруз, Јелена везе, Марија кува у великом казану качамак.

МИХАЈЛО: Тата да ти објасним, Кина је највећа сила на свету

РАДОВАН: Ма каква Кина... Јапан је два пута већи и три пута јачи!

МИХАЈЛО: Како може да Јапан буде већи од Кине...Кина има милијарду становника.

РАДОВАН: Ти баш знаш колико Кина има становника. Јеси их бројао? Можда је Кина већа али је Јапан јачи.

МИХАЈЛО: Зашто мислиш да је Јапан јачи?

РАДОВАН: Зато што има Цара!

МИХАЈЛО: Ти мислиш да је Јапан јачи само зато што има цара а Кина нема?

РАДОВАН: Јесте, то је позната ствар: свака земља која има цара је јача од земље која нема цара?

МИХАЈЛО: А Русија? Русија је сада јача него када је имала цара!

РАДОВАН: Не будали Михајло, видиш да су Немци пред Москвом! Када су Немци дошли до Москве када је Русија имала цара!

МИХАЈЛО: А Наполеон он је дошао до Москве када је Русија имала цара!

РАДОВАН: Знамо како је дошао и како је отишао! Свака земља мора да има вођу. Цар је тај коме сви верују и за којим сви иду...

МИХАЈЛО: А Аустроугарска, она је имала Цара па је опет изгубила рат.

РАДОВАН: Е то је друга ствар...

МИХАЈЛО: Зашто друга ствар... Тај Цар није ваљао!

- РАДОВАН: Не, него он није могао да се бори против свога брата руског цара баћушке... Друга је ствар када се боре два цара један против другог... Онда се они договоре па једном изгуби један а други пут други...
- МИХАЈЛО: Тата!
- РАДОВАН: Веруј мени: једино Јапан може да спасе свет од Немаца!
- МИХАЈЛО: Како сада Јапан да спасе свет од Немаца када су они заједно са Немцима!
- МАРИЈА: Прекините са политиком, празник је, Божић! Видите да је рат свуда око нас! Радоване упали свећу! Да се помолимо Богу на овај свети дан, да нас рат мимоиђе...
- РАДОВАН: Ми смо такве среће, добро ће нас мимоићи а зло ће нам се олупати о главу!
- ЈЕЛЕНА: Која би војска дошла у наше село? Нема пута, све завезано. Да животињу примиш у кућу а не човека?
- МАРИЈА: Ко ће да сече чесницу? Ко нађе пару тај ће бити срећан до краја живота! Хвала ти Боже што је рат далеко од нас!
- МИХАЈЛО: Ја! Ја сам нашао пару! Ја ћу бити срећан до краја живота!
- Чује се завијање вукова.*

Свејло се гаси.

Са буком вејра меша се бука мојора, мејалних гусеница.

На рикванду промичу фарови... Треба створити илузију да је то колона шенкова...

Последњи шенк у колони се заустави. Фарови се угасе.

Звучни ефекти њоквареног мојора... Вејар и урлици вукова.

(НАПОМЕНА АУТОРА: Говор Немаца у драми је усјави српски језик са немачким акценцијом)

На просценијум испрчава немачки официр.

ОФИЦИР: Шта се догађа, зашто сте стали?

Три млада момка у немачким униформама гравих лица и замашћенх руку.

ХАНС: *(Салутира)*

Пукла је осовина хер командант...

ОФИЦИР: Пожурите са поправком, опасно је да током ноћи останемо у планини! Могу да нас нападну непријатељи!

ХАНС: Разумем Хер командант.

ОФИЦИР: Ти Ханс имаш чаробне руке, ти ћеш то поправити зар не?

ХАНС: Хер командант, не можемо да поправимо квар треба нам резервна осовина!

КОМАНДАНТ: Чим стигнемо до прве веће јединице послаћу вам помоћ. Оставићу вам храну за један дан и шатор. Ми проду- жавамо за Грчку... Ви остајете овде. Сутра стиже помоћ са резервним деловима... Пошто поправите тенк одмах се упутите према Грчкој...

ХАНС: Разумем, хер мајор!

КОМАНДАНТ: Немојте палити ватру да вас непријатељ не открије... Ове планине су пуне црвених бандита...

*Три млада Немца разайињу шайџор завлаче се у шайџор.
Фарови и бука која се удаљава
У даљини велика експлозија.*

Немачка команда.

У канцеларији седи један пуковник... уђе официр, салуџира

ОФИЦИР: Господине пуковниче шифрован телеграм за вас!

ПУКОВНИК: *(Чити)*

Диверзија, мост бачен у ваздух... Партизани. Трећа тенковска чета из другог батаљона на путу за Грчку уништена...

ОФИЦИР: Нема преживелих?

ПУКОВНИК: Нема преживелих! Обавестите родбину погинулих војника... Команданта одликовати гвозденим крстом!

ОФИЦИР: Разумем хер пуковник!

Пуковник њриђе карџи која је окачена на зиду. Виде се њенковске колоне које се крећу у разним њравцима. Пуковник нацрџа неколико црних крстова.

У шџали Радован и Михајло.

Радован кује, Михајло дува мех.

МИХАЈЛО: Тата, да ти објасним!

РАДОВАН: Шта ти имаш мени да објашњаваш! Ко се борио у Великом рату ти или ја? Ко је добио куршум у леву ногу а? Откуда Јапан са Немцима. Са Немцима је Италија... Јапан је против Немаца а заједно са Русима...

МИХАЈЛО: Тата, то је било у оном рату!

РАДОВАН: Дувај у тај мех видиш да се угасила ватра! Ништа ти не знаш... Зато су те и избацили из школе... Ја сам се борио против Немаца а не ти...

Радован и Михајло кују њојковице.

МИХАЈЛО: Ја не могу више боле ме леђа!

РАДОВАН: Исковали смо три потковице ни једног коња не можемо да поткујемо! А колико ја знам, коњ има четири ноге.

МИХАЈЛО: Зашто морамо да радимо. Ја више волим да спавам!

РАДОВАН: Зато што је рад створио човека! Да човек није радио остао би мајмун!

МИХАЈЛО: Ја не волим да радим а нисам мајмун!

РАДОВАН: И природа по неки пут погреша! Сви сељаци поткивају коње у другим селима. Цркнућемо од глади ако не радимо!

Запамћење-ошамћење

Јујиро, све је њрекривено снегом.

Врх брда њокривен снегом. Види се део ѓусенице њенка, кујола и цев која је ујерена у небо.

Из шайора се извлаче њири млада Немца.

ХАНС: Колики снег! Колика планина!

ФРАНЦ: Колико још има до Африке?

ХАНС: Не знам... Далеко је!

ПИТЕР: Где се сада налазимо?

ФРАНЦ: Да погледам карту: Југославија... Негде у брдима Југославије... Када пређемо брда спуштамо се на море... Тамо се укрцавамо на брод...

ПИТЕР: Ја у животу нисам видео оволики снег...

ФРАНЦ: Ни ја...

ХАНС: Ако је овде овако, како ли је у Русији?

Младићи цујкају њоред шайора њокушавају да се угреју.

Ханс ѓледа кроз двољлед.

ФРАНЦ: Јеси ли нешто открио?

ХАНС: Нигде ништа... Само брда и шуме и снег!

ПИТЕР: Шта ћемо да радимо?

ХАНС: Чекаћемо помоћ... Мајор је наредио да не крећемо одавде док помоћ не стигне...

ПИТЕР: Да запалимо ватру, смрзнућемо се!

ФРАНЦ: А шта ако привучемо партизане!

ПИТЕР: Нека дођи ми ћемо им објаснити да у овом рату још нисмо испалили ни један метак... Тенк се покварио... Да нам помогну да поправимо тенк и ми идемо даље!

ХАНС: Док то објасниш бићеш мртав!

ФРАНЦ: Нема више хране!

ПИТЕР: Да узмемо пушке па да идемо у лов

ХАНС: Не смемо да пуцамо због партизана.

ПИТЕР: Исто је умрети од метка или од глади!

ФРАНЦ: Зец!

*На њросценијуму се њојави зец. Три младића му се ѡузећи ѡрикрадају...
Како се ѡриближе зец ѡобеђе.*

Младићи ѡузе за зецом лубе злавама у озраду куће.

ПИТЕР: Кућа!

ХАНС: Село!

ФРАНЦ: Спашени смо!

ХАНС: А шта ако су у селу њихови?

ФРАНЦ: Изгледа све мирно... Нигде се ништа не креће...

ПИТЕР: Снег већ данима пада. Сви су путеви завејани... Да уђемо у кућу и да затражимо мало хране. Да преживимо док не стигне помоћ!

ХАНС: Ако се појавимо у униформама са оружјем, помислиће да смо дошли да их нападнемо...

ФРАНЦ: На коме језику ћемо се споразумевати, како ћемо разговарати?

ПИТЕР: Рукама... Морамо показати да смо пријатељи... Морамо да изгледамо мирољубиво... Пријатељски...

ФРАНЦ: Ја имам нешто новца... То су ми дали родитељи пре него што сам кренуо у рат... Да ми се нађе... Можемо једноставно да замолимо да нам продају мало хране!

ПИТЕР: Или да се трапимо! Ми њима дамо ашов, двоглед, нож... А они нама храну...

У шћали Радован и Михајло.

МИХАЈЛО: Ја не могу више да радим, боле ме леђа... Морам да одморим?

РАДОВАН: Цео дан се излежаваш, ништа не радиш!

МИХАЈЛО: А видиш ипак сам постао човек!

РАДОВАН: Нешто си постао али човек ниси! Иди попни се на пећ и спавај! Да те не гледам!

МИХАЈЛО: *(Зева)*
Идем да спавам..
(Изађе из шћале)

У шћалу бојажљиво уђу три млада Немаца... Радован се прејадне Немаца а и они се прејадну Радована... он дохвати виле... сћоји и зледа их... Немци дижу руке у ваздух објашњавају рукама да су пријатељи. Ханс оћвара цак... у цак су неколико ашов а једна байеријска лампа, двољед...

Немци показују рукама хоће да мењају за млеко и кукуруз.

РАДОВАН: *(Пошћо се повратио од запрејашћења муца)*
Ко... сте ви...

ХАНС: Doјčland soldaten... Essen...

РАДОВАН: *(Охрабри се пошћо схвати да су ово деца)*
Немци... Одакле сте дошли... Да нисте ви неки Немци заостали из оног рата...

Франц показује руком да су дошли негде из висине.

РАДОВАН: Са неба? Пали сте са неба!?

Немци климају главом.

РАДОВАН: Да ви нисте дошли авионом?

Немци климају главом.

РАДОВАН: Па да како би по овом снегу него авионом!

Млади Немци узму цак са кукурузом... сћјају млеко у шлемове, шћју... захваљују и брзо се изљубе из шћале.

Радован сакрије у сламу байерију, двољед и ашов.

У шћалу се враћа Михајло.

МИХАЈЛО: Мама ме послала по млеко за вечеру! Један сељак који је био у граду каже да је радио јавио: Јапан напао Америку!

- РАДОВАН: Свашта се у граду прича! Док истина стигне до нас, сто пута промени и лице и душу. Јапан напао Америку, лажеш Михајло само да мени напакостиш! Ниси ти то добро разумео...
- МИХАЈЛО: Јапанци бомбардовали Пер Харбор!
- РАДОВАН: Па да, то значи да су напали Кину... Јел има град у Америци који се зове Пер Харбур... Размисли па сам кажи... Нема... Јел' су бомбардовали Њујорк и Чикаго?
- МИХАЈЛО: Не знам...
- РАДОВАН: Михајло глуп си као ноћ! Пер Харбур је град у Кини! Јапан је напао Кини као што сам ја рекао! Свеједно ко је кога напао... Мене брине ко ће да победи! Михајло, уштини ме за руку!
- МИХАЈЛО: Молим тата!
- РАДОВАН: Уштини ме!
- МИХАЈЛО: Шта ти је тата, зашто да те штипам?
- РАДОВАН: Уштини ме да видим да ли сам жив или мртав!
- МИХАЈЛО: Жив си да живљи бити не можеш.
- РАДОВАН: Уштини ме када ти кажем!
- МИХАЈЛО: Добро, када баш хоћеш!
- Ушћине ља из све снаге.*
- РАДОВАН: Јао, па нисам ти рекао да ми откинеш комад меса... Значи, жив сам!
- МИХАЈЛО: На жалост, жив си!
- РАДОВАН: Дођи да ти кажем нешто у поверењу: да ти шапнем на уво да нико не чује!
- МИХАЈЛО: Шта има да шапућеш, ко ће да чује! Тата, нема никога километрима окол...
(Гледа празну качицу)
Сам си попио сво млеко? Шта ћемо сада ми да вечерамо?
- РАДОВАН: Нисам ја попио млеко!
- МИХАЈЛО: Него ко, духови?
- РАДОВАН: Немци!
- МИХАЈЛО: Какви Немци, црни тата! Није те срамота да лажеш у тим годинама... Где ће ти душа, оставио си нас без вечере!

У кући. Вече.

Земљани под, оњишије, зори њејролејка...

За сјолом седе Радован, Михајло, Марија и Јелена.

Једу њврдо кувани качамак.

ЈЕЛЕНА: Зар нема ни капи млека?

МИХАЈЛО: Нема, све попио тата!

РАДОВАН: Нисам, душе ми... дошли Немци и све попили!

МАРИЈА: Теби је врана попила мозак, какви Немци?

РАДОВАН: *(Тихо)*
У селу су Немци!

МИХАЈЛО: Да то нису неки Немци заостали из оног рата!

МАРИЈА: То су њему заостали неки Немци у глави... Оставио си децу без млека... Како си тако алав!

ЈЕЛЕНА: Оставите тату на миру... Пило му се млеко, попио је и шта онда!

РАДОВАН: Када вам кажем... Ја кренем из штале кад на вратима Немци... И то не један, три Немца!

МИХАЈЛО: Да то нису били Јапанци или Кинези?

МАРИЈА: Теби се све нешто привиђа у последње време! Излапио си Радоване, ето то је то! Какви Немци! То је твоја луда глава!

РАДОВАН: Ако су дошли Немци, то значи да је рат стигао и код нас!

МАРИЈА: Радоване, не призивај зло и не шегачи се са нама... Нико ништа није видео, нико ништа није чуо... Ти си паметнији од целог села! На спавање! Јутро је паметније од вечери!

Марија гаси њејролејку, Радован се окреће на једну ња на другу сјрану.

МАРИЈА: Шта ти је, смири се!

РАДОВАН: Не знам шта ми је не могу да спавам... Нешто ми сан не долази на очи!

МАРИЈА: Јеси се помолио Богу пре спавања?

РАДОВАН: Јесам... Али ми се чудне мисле мотају по глави...

МАРИЈА: Сачувај ме Боже у твојим годинама

РАДОВАН: Није оно што ти мислиш...

МАРИЈА: Него... Признај да си све измислио! Правиш се важан пред децом... Јуначиш се без разлога... Деца ти се смеју иза леђа... Измишљаш некакве Немце... Само си их ти видео... Нико други их није видео!

Радован усџаје, облачи се.

МАРИЈА: Куда ћеш по ноћи?

РАДОВАН: Имам нека посла у планини!

МАРИЈА: У планини, по оваквом времену? О луда, човека!

Радован изађе из куће, уђе у шџалу... зајали свећу, разгрне сламу... џамо сџоје ашов, двољлед, бајџеријска ламџа...

Из сламе Радован извуче сџару џушку, сџави себи двољлед око враџа и изађе из шџале...

Планина – рано јуџро, свиће.

Дува веџар. Заџијају вукови.

Радован се са најором се џробија кроз снежне наносе

На узвишици уљеда мали шайџор завејан снељом.

Радован залељне, џочне да џузи кроз снељ...

Удари џлавом у нешџо џврдо...

Усџрави се: исџред њеља џенк џокривен снељом

Радован џолако обилази око џенка...

Оџрезно се џрикраде заџри у шайџор.

У шайџору збијени један џоред друљољ сџавају џри млада Немца.

Радован извади нож, џресече коноџце који држе шайџор.

Шайџор се сручи на младиће, који су ухваћени као у рибарску мрежу.

Радован се измакне неколико корака уџери џушку у младиће

РАДОВАН: (Наџуца немачки)

Лос, лос... Руке у вис... Заробљени сте...

Млади Немци се уџлашени извлаче исџод шайџора.

Дџу руке у вис.

У колони Радован их џџера џрема селу.

Иза врхова џланина џочиње да свиће зора.

У шџали.

У једном уљду сџоје уџлашени и збуњени млади Немци.

С друље сџране знаџижељно их џледају Михајло, Марија и Јелена.

Радован са џушком и двољледом око враџа џоносан.

РАДОВАН: А шта сада кажете? Ја попио млеко?... А? Што ћутите...

Михајло оџџава униформе, џледа ознаке.

- МИХАЈЛО: Немци, стварно Немци... Прави Немци... Јел говоре немачки?
- РАДОВАН: Не, кинески... Говоре немачки, неко како...
- МАРИЈА: Ма какви Немци, то су нека деца... Залутала у планини... Изгубили се од родитеља...
- РАДОВАН: Каква деца, имају и тенк!
- МИХАЈЛО: Борио си се сам против тенка?
- РАДОВАН: Него шта... Једва сам их савладао...
- МАРИЈА: Ја и даље мислим да су то нека деца која су залутала у планину! Пошли на излет из града, ухватила их ноћ у планини...
- РАДОВАН: Ако не верујеш да су Немци, питај их нешто па ћеш да видиш!
- МАРИЈА: Можда су и Немци али су свеједно деца... Како те није срамота да се бориш са децом...
- РАДОВАН: А тенк?
- МАРИЈА: Какав тенк, измишљаш, знам ја тебе! Сигурно си их ухватио на спавању... они те питали: чича где је пут за село? А ти их као заробио!
- ЈЕЛЕНА: Они су гладни да им дамо нешто за јело...
Јелена доноси сир и млеко... Млади Немци халаљиво једу.
- ХАНС: *(Покушава да се сјоразуме мешајући немачки и енглески)*
Danke... You are friends... Tenk... Kaput... Mare... Grece... Afrika... Romel...
- РАДОВАН: Јел сада видиш да су прави Немци... имају тенк... Иду за Африку!
- МАРИЈА: Па откуда овуда пут за Африку!?
- РАДОВАН: А куда би иначе ишли?
- МАРИЈА: Кроз наше село?
- МИХАЈЛО: Кроз наше село, па преко Грчке и мора у Африку!
- МАРИЈА: Боже да сам јуче умрла не бих знала да се кроз наше село иде за Африку...
- РАДОВАН: Баш поред наше штале, кроз двориште... Ту води пут за Африку... Поред стаје за Африку а кроз шљивик за Азију! Жено иди спремај вечеру... Није за тебе политика!
- МАРИЈА: Не, него је за тебе... Пусту ту децу да иду кући...

- РАДОВАН: Пустио бих ја њих само не знам где им је кућа!
ФРАНЦ: Тенк... Капут... Чекамо помоћ... Чим стигне помоћ... Ми поправимо тенк и идемо даље...
МИХАЈЛО: Колико сам ја разумео, стварно им се покварио тенк... Ето ти, немачка техника па се квари...
РАДОВАН: То је зато што немају више Кајзера... Немају више цара! За време онога рата када сам ратовао у Галицији, када су имали Кајзера, ја нисам видео ни један покварени немачки тенк!

Немци халайљиво једу.

РАДОВАН: Ала су изгладнели... поједоше све за пет минута...

ЈЕЛЕНА: Да им донесем још хране?

РАДОВАН: Донеси!

Зајамњење- ојамњење.

У кући.

За столом седе Радован, Михајло, Марија и Јелена.

На столу неколико корица хлеба.

МИХАЈЛО: Нема више хлеба?

МАРИЈА: Нема...

РАДОВАН: А сира?

МАРИЈА: Нема ни сира... Све поједоше Немци... И стално им мало!

РАДОВАН: Шта ћеш млади људи...

МАРИЈА: А шта ћемо ми? Далеко је до пролећа а они нам испразнили амбар... Црна Радоване донесе нам зло у кућу! Како ћемо преживети до пролећа... Поцркаћемо од глади!

Михајло седи замишљен, деље неки шћай.

у шћали сјавају млади немци, румени и уђојени

МИХАЈЛО: Тата, Немци смислили ракете да из Берлина гађају Москву и Њујорк!

РАДОВАН : Не будали Михајло... Ко управља тим ракетама

МИХАЈЛО: Нико, саме лете...

- РАДОВАН: Па како могу ракете саме да лете... Како да погоде Њујорк ако нико њима не управља... Знаш ли ти колико је море до Америке... Како да прелете толико мора... Нису то птице...
- МИХАЈЛО: Тата, ја сам гладан!
- РАДОВАН: И ја сам сине... Нема ништа за јело, пропали смо...
- У шћалу уђу Радован и Михајло.
Млади Немци сјавају у једном ућлу.*
- РАДОВАН: Пробуди их и истерај напоље
*Михајло их буди...
Радован широм оћвори враћа, ћоказује да изађу најоље.*
- РАДОВАН: Слободни сте, идите, пуштам вас... Идите!
Немци ћледају... веје снећ, дува већар.
- РАДОВАН: Ево вам шлемови, ашов, двоглед, батеријска лампа, све вам враћам... Само идите...
Изћура их на снећ... Немци сћоје...
- МИХАЈЛО: Неће да иду!
- РАДОВАН: Види стварно, неће да иду!
Немци се враће у шћалу и ћоново седну на ћод.
- МИХАЈЛО: Тата, шта ћемо да радимо са њима... Неће да иду!
- РАДОВАН: Нису луди да иду напоље... Овде им је топло, добро их хранимо... Види како су се угојили!
- МИХАЈЛО: Они се угојили а ти и ја кост и кожа!
- РАДОВАН: Везуј их!
- МИХАЈЛО: Тата!?
- РАДОВАН: Везуј када ти кажем... Дај пушку!
Михајло везује Немце... Они су премрли од страха.
- ХАНС: Ми смо ратни заробљеници... Према Женевској конвенцији...
- МИХАЈЛО: Тата, не мислиш да их...
- РАДОВАН: Нећу ја вас да стрељам, немојте да се плашите... Водим вас у село... Можда ће неко хтети да вас узме... Да будете од неке користи... Да сечете дрва, носите воду... Ми немамо више хране...

*Село – ноћ... Пућ је пустӣ нӣгде нико̄га.
Радован и Михајло иџерају иџри Немца кроз село.
Закуцају на један иџрозор освейљен иџиролејком.*

РАДОВАН: *(Михајлу)*
Склони се ти са њима иза живице док ја обавим разговор...
Живана, отвори!

На враиима се иџојави круйна, леиушкатӣа сељанка.

ЖИВАНА: А то сте ви чича Радоване!

РАДОВАН: Како живиш Живана?

ЖИВАНА: Тешко! Ја сама а треба поспремити, децу нахранити... донети дрва из шуме... Нема ко да ми окопа башту, да ми ореже виноград, да ми засеје кукуруз... Деца су стално болесна... Нема довољно дрва... Хладно је... Док је мој Тома био жив, ишло је некако... Од како је он пролетос умро мени нема живота...

РАДОВАН: Знам ја све то зато сам и дошао да ти помогнем...
(Виче)
Михајло! Видиш мог Михајла тамо испод дрвета!

ЖИВАНА: Видим...

РАДОВАН: А видиш оно троје поред њега...

ЖИВАНА: Видим али их не познајем... Нека деца...

РАДОВАН: Не можеш ни да их познајеш... Они нису из нашег села и нису деца... Они су Немци!

ЖИВАНА: *(Прекрстӣи се)*
Боже ме спаси, откуда Немци у нашем селу?

РАДОВАН: Рат је дошао и до нашег села! То су немачки војници, прави... Ја сам их заробио...

ЖИВАНА: Боже, ја сам мислила да су ти Немци као неке аждаје, као ђаволи... Огромни, са буљавим очима и искеженим зубима... А оно види деца... Деца као и наша... А шта ћете да радите са њима?

РАДОВАН: Држаћу их до пролећа у селу а када снег окопни, предаћу их властима у граду...

ЖИВАНА: А ко ће да их храни преко зиме... И ми сами умиремо од глади!

- РАДОВАН: Зато сам и дошао... Изабери једног, да ти помаже, да ти доноси дрва из шуме, да круни кукуруз, поправи цреп на крову, доноси воду из бунара... Па ће тако да исхрани и себе и тебе и децу... Да прође зима а после шта Бог да и њима и нама...
- ЖИВАНА: А шта ако побегне?
- РАДОВАН: Где да побегне? У ове планинчине? Да умре од зиме и глади... Или да га растргну вукови... Неће да бежи, буди сигурна... Узми једног нећеш се покајати...
- ЖИВАНА: Не могу, срамота ме... Шта ће село да каже? Ја сам удовица... Мушкарац у кући...
- РАДОВАН: Па није баш да ти ни један мушкарац после Томине смрти није свратио у кућу... Уосталом ти како хоћеш... Ако нећеш ти узмеће га други... Узми га или цркавај од глади и зиме...
- ЖИВАНА: Добро би ми дошла мушка рука у кући, не могу све сама... Али се плашим, непознат мушкарац... И још Немац...
- РАДОВАН: Сама си рекла, није то мушкарац то је дете... Све ће да те слуша... Они су моји заробљеници... Ти имаш да наређујеш а он ће да слуша и све да ради како ти кажеш...
- ЖИВАНА: Баш све...
- РАДОВАН: Баш све... Без поговора...
- ЖИВАНА: Па онда добро да узмем једног на пробу, на седам дана... Да видим како ће да се покаже...
- РАДОВАН: Михајло, доведи заробљенике!
- Михајло уводи младиће који се ширесу од сѝраха и хладноће.*
- РАДОВАН: Ево, изабери сама. Хоћеш неког јачег или паметнијег?
- ЖИВАНА: Не знам... Стидим се... Изаберите ми ви... Можда ипак снажнијег...
- РАДОВАН: *(Михајлу)*
Одвезуј овога... Наме?
- ПИТЕР: Питер!
- РАДОВАН: Петар, зове се Петар... Видиш како се лако споразумеш... Намести му у штали нека тамо спава у сену... И само га ноћи закључавај, а преко дана нека ради... Arbeiten... Versten...

ПИТЕР: Arbeiten... Versten...

РАДОВАН: Видиш све је разумео... И нека је са срећом. Идем ја даље да видим ко ће да узме ову двојицу! И не мораш ти баш сваке ноћи да га закључаваш.

Радован и Михајло изађу са двојицом Немаца.

ЖИВАНА: Јао Боже, шта ме снађе!

Живана узме велики секиру да насече дрва за вајру.

Пијтер њриђе узме секиру и насече дрва...

ПИТЕР: Ја ћу да насечем дрва и да заложим ватру...

ЖИВАНА: Ништа ја тебе не разумем...

Пијтер сече дрва... ложи вајру

Сјај вајре осветили собу...

ПИТЕР: Сутра ћу ја да идем у шуму да насечем још дрва... Да буде топло, да се деца не разболе...

Пијтер ложи вајру... њкрије децу... Живана ѓа ѓледа...

Сеоска црква, њолусрушена.

Кроз најукле црејове види се звездано небо.

Гори неколико свећа... њо цркви шејпају кокошке...

ПОП: Немој Радоване тако ти Бога, како ћу Немца у цркву! Скрнавиш ми цркву! Како да ми буде ѓакон човек друге вере...

РАДОВАН: Прекрсти га у нашу веру... Попе, рат је, сада су сви људи исте вере... Жив или мртав, то су сада две једине вере! Јел' можеш сам да држиш службу божију? Не можеш! Црква пропада, кров прокишњава..Имање ти је зарасло у коров... Нема ко да ти држи епитрахил када сахрањујеш...

ПОП: Све си ти у праву... Ако се овако настави неће ускоро бити ни мене ни цркве... А шта ако народ сазна да је Немац? Да Немац служи службу божију!

РАДОВАН: Ти, попе, знаш мало немачки... Научи га мало српски да можете да се споразумете... Нареди му да ћути... Кажи народу да је глувонем од рођења... Нити ће га они шта питати нити ће он имати потребе да било шта говори... Божији човек... Нека ти цркву поправи... имање очисти од корова...

- ПОП: Истина је све што кажеш! Имање нам пропада нема ко да ради... Сахрањујемо људе као псе... Нема ко да ми придржи кандило... Шта ће Бог на све то да каже?
- РАДОВАН: Остави Бога на миру... Да ми као људи помогнемо један другом... Да преживимо у овим тешким временима. Само до пролећа а онда их водим у град и предајем властима... Па нека власт одлучи шта ће даље са њима...
- ПОП: Којим властима црни Радоване... Ко зна која ће власт бити на пролеће...
- РАДОВАН: Мени је свеједно: ако буду комунисти, добићу орден што сам заробио Немце... Ако буду Немци, њихове сам спасао... Попе, мени је најважније да сам ту децу избавио сигурне смрти... Да их нисам нашао смрзли би се горе у планини... Бог ће то знати да цени када дође судњи час... Бар се ја тако надам...

У шћали код Радована.

- МИХАЈЛО: Овога нико неће!
- РАДОВАН: Неће, много је мршав и слаб!
- МИХАЈЛО: Па шта ћемо са њим?
- РАДОВАН: Нека прспава код нас, па ћемо сутра видети... Знаш како се каже: дан је паметнији од вечери!
- МИХАЈЛО: Да га вежем?
- РАДОВАН: Што да га везујеш када и онако нема куда да бежи!
- У уљу шћале сћари ковачки мех и наковањ.*
Ханс Ђесћовима објашњава да је он ковач и да зна да кује.
- МИХАЈЛО: Шта каже?
- РАДОВАН: Колико ја њега схватам он је ковач!
- МИХАЈЛО: Где он овако жгољав може да буде ковач...
- РАДОВАН: Немци су ти чудо мој Михајло! Жилав је то народ... И сви се разумеју у технику... Зато су они непобедиви!
- МИХАЈЛО: Тата, како су непобедиви када су изгубили први рат... Победили су их Французи и Енглези...
- РАДОВАН: Ти си наиван Михајло... Нико не може Немца да победи... То је био договор великих сила... све су то закували Енглези! И то знаш зашто: да сачувају Индију!
- МИХАЈЛО: Какве сада има везе Индија са тим?

РАДОВАН: Има него шта... У Индији Енглези дресирају слонове да боре са тенковима... Слонови се попну дан дрво и када наиђе немачки тенк, они скоче право на тенк... Али то још нико не зна... То је велика тајна...

Кућа код Живане.

Пиџер довлачи гомили дрва, ложи ваџру, чисти сџан.

Доноси воду са бунара, куџа децу...

Једно деџе има џрозницу... Пиџер из своџ војничкоџ ранца вади лекове, лечи деџе...

Ноћ... Пиџер седи џоред деџеџа сџавља му облоге на чело.

Исџод креветџа раскуџусани буквар...

Пиџер узима буквар... џише слова ћирилицом.

ЖИВАНА: Немац, много вам хвала што сте ми излечили дете...

ПИТЕР: Нема на шта... Ја много волим децу! И много тужан када види болесно дете! Ја нашао буквар и научио ваша слова... научио да чита... ја сам учитељ... Ја у Немачкој учио децу да читају и пишу...

ЖИВАНА. Наша деца не знају да читају и пишу... У селу нема школе, нема учитеља... Сви су неписмени и стари и млади... Ја сам набавила буквар за децу али нема ко да их учи...

ПИТЕР: Ја ћу научити децу да читају и пишу... Ја у Немачкој био учитељ. Учио децу да читају и пишају...

ЖИВАНА: Имаш ли ти, тамо у Немачкој неку фамилију?

ПИТЕР: Има фамилију... Отац, мајка, брат, сестра!

ЖИВАНА: А жена? Јеси ли жењен?

ПИТЕР: Био жењен. Жена оставила, отишла с другим!

ЖИВАНА: И та твоја као и онај мој... Трчао је за сваком сукњом и дугачком и кратком. Тај није знао шта је доста.

ПИТЕР: Моја трчала за панталонама и дугачким и кратким!

ЖИВАНА: Е баш смо се ти и ја нашли! Нашла врећа закрпу...

ПИТЕР: Нашла врећа за пичку... Ја не разумем шта то значи?

ЖИВАНА: Тешко је то објаснити! Не можеш ти то да схватиш! То ти је Немац када двоје, како да ти кажем, тужних, несрећних, усамљених људи, нађу некога и онда више нису несрећни него постану срећни! Јеси сада разумео?

ПИТЕР: Сада сам разумео! Двоје се тужних нађу, препознају и заволе... И онда су весели!

ЖИВАНА: Тако некако... Само се то у животу ретко догоди... Или скоро никада!

Сеоска црква.

Кров је поправљен... зидови омалтерисани...

Пој држи божију службу, поред њега Франц маше кандилом.

Пој пева "Оче наш..."

I СЕЉАК: Имаш новог црквењака попо?

ПОП: Имам

II СЕЉАК: Одакле је дошао?

ПОП: Из планине... Остао без родитеља, сироче...

II СЕЉАК: А што је тако ћутљив... Не уме да пева?

ПОП: *(Поверљиво)*

Он је глувонем од рођења... Нити шта чује нити зна да говори... има златне руке, много је вредан... Ради по цео дан... Црква ми коначно личи на дом божији... Нека га Бог чува и поживи...

У шћали код Радована.

Ханс је намесио мех, распалио вајру... кује појковице.

Сав је црн од дима и гари.

СЕЉАК: Хвала ти Радоване ко брату рођеном... Три месеца није имао ко да ми поткује коња... Колико сам дужан?

РАДОВАН: Десет јаја и качицу кајмака... И да се видимо опет... Ковачница је отворена од зоре до мрака...

Испред шћале ред сељака који чекају за појкивање.

МИХАЈЛО: *(Хансу)*

Седи, одмори да попијемо једну ракију!

ХАНС: *(Меша српски и немачки)*

Ја не пије док радим... Ја сам себи дао норму: још пет потковица за данас...

МИХАЈЛО: Цео дан ради!

РАДОВАН: То ти је Немац!

МИХАЈЛО: Такво чудо још нисам видео у животу! Нико га не тера а он ради! И ништа му није тешко!?

У шћалу уђе Јелена.

- ЈЕЛЕНА: Донела сам вечеру!
- ХАНС: Данке, фројлајн! Сада завршио посао, сада могу да седнем и да једем!
- Ханс узме њејролејку окачи је о зреду.*
- ХАНС: Зашто код вас нема електричне струје?
- ЈЕЛЕНА: Нема... Град је далеко... ко ће доведе да довуче струју? Нема ко да ради! Млади су отишли из села у град... Остали су само жене, деца и старци...
- ХАНС: А има ли у селу жице и дебелих балвана?
- ЈЕЛЕНА: Жице има, а има и дебелих бавана у шуми... Само нема ко да сече!
- ХАНС: Ми идемо у шуму, исечемо дрва, ја вама уведем струју...
- ЈЕЛЕНА: Ти баш имаш веште руке! Све што дохватиш, направиш!
- ХАНС: Ја сам механичар. Тамо у Немачкој оправљам аутомобиле, косилице за траву... Све машине ја знам да направим!
- ЈЕЛЕНА: А откуда ви у нашем селу! Овде зими нико не долази!
- ХАНС: Покварио се тенк... Нема резервних делова... Чекамо да пошаљу!
- ЈЕЛЕНА: И онда ћете да одете својим путем?
- ХАНС: Мени је овде лепо... Овде је све мирно! Да човек заборави да је рат! Ако преживимо рат, ја ћу тебе да провозам аутомобилом по селу!
- ЈЕЛЕНА: Ја бих умрла од страха!
- ХАНС: Поред мене не треба да се плашиш...

Школска учионица: њрљави њодови, разбијени њрозори... на средини школске учионице њоломљена њабла.

Пијер са зрујом деце кречи зидове.

Живана доноси воду, њере њод у школи.

Са сџране сџоји зруја сељака и њосмаџра.

- ЖИВАНА: Људи шта гледате, дођите помозите... Да очистимо школу да деца имају где да науче да читају и пишу...
- I СЕЉАК: Некако чудно говори овај нови учитељ!
- ЖИВАНА: Није из наших крајева... Али много воли децу!
- II СЕЉАК: Људи да помогнемо биће добро и за нас и за децу...

Поред цркве – њива.

Дреће је озеленило, цвеће процветало. Франц калемџи воћке.

Из цркве изађе њивова ћерка, лепогласна девојка Милена...

- МИЛЕНА: Донела сам ручак...
- ФРАНЦ: Данке... Није још време ручку, мора још да се ради!
- МИЛЕНА: Шта ти то радиш?
- ФРАНЦ: Калемим парадајз на јабуку... Парадајз ће бити велики као јабука и рашће на дрвећу...
- МИЛЕНА: *(Прекрсти се)*
Ђаво те однео, како је то могуће... Парадајз да расте на дрвету...
- ФРАНЦ: Лакше ће бити да се обере а биће и укуснији!
- МИЛЕНА: Свашта ћете ви Немци да измислите... Реци ми: какво је село у Немачкој тамо где ти живиш?
- ФРАНЦ: Село ко село... Земља је тврда као камен, није као овде... Овде и штап да засадиш и он ће родити... А код нас мораш три пута да ореш, да ђубриш... Много радиш а мало роди!
- МИЛЕНА: А овде: мало радиш, много роди!
- ФРАНЦ: Ја и овде много радим да би родило! Ваша њива када засадим пшеницу може цело село да храни! Али мора да се ради!
- МИЛЕНА: Што сте ви Немци чудни људи стално би да радите... Тамо у Немачкој имаш породицу...
- ФРАНЦ: Имам оца и мајку... И они су сељаци, обрађују земљу као и ви...
- МИЛЕНА: А жену, имаш жену?
- ФРАНЦ: Немам, нисам стигао да се оженим... Ми смо сељаци као и ви овде... Док није почео рат ја сам обрађивао земљу, садио, жњео... А сада су ми мајка и отац ко зна где, бринем за њих...

Из цркве изађе Поп.

- ПОП: Франц, дођи овамо да вежбамо певање!
- ФРАНЦ: Мени то тешко иде. Ја нема гласа. Више волим да орем и копам! Жањем, садим!

Поп учи Франца да маше кантилом и њева "Оче наш..."

- ПОП: Мораш да научиш да певаш... Није тешко понављај за мном...

ФРАНЦ: А како глув и нем човек може да пева?
 ПОП: То ће бити чудо, божије чудо... Одједном си проговорио јер ти се у сну јавила Девица Марија... То ће да врати у цркву све невернике. Када виде да си ти проговорио и да чујеш, помислиће да је то божије чудо и долазиће поново у цркву...

Ханс, Михајло и Радован вуку велико сџабло.

МИХАЈЛО: Тата је не могу више! Овај Немац ће нас убити... никада оволико нисам радио у свом животу!
 РАДОВАН: Ако хоћемо струју морамо да се намучимо...
 МИХАЈЛО: Ја не могу више... Боли ме свака кост... Срце ће да ми препукне... А и шта ће нам струја? Целога живота живимо без струје... Па шта нам фали, живи смо и здрави... Са овим Немцем изгубићемо и живот и здравље!
 ХАНС: Мање приче више рада... До ноћи бар још две бандере да одвучемо у село!
 МИХАЈЛО: Тата, кажи нешто! Спаси ме ове напасти!
 РАДОВАН: Ђути и ради!
 МИХАЈЛО: Зашто да радимо када нас нико не тера! Хајде да поделимо посао: ја ћу да ђутим а ви радите!

Испред школе, Пиџер са неколико сељака сече даске, њаве ђачке клуџе.

У цркви.

*Пој држи џројовед... Зајева... Одједном зајева и Франц.
 Народ се у чуду крџи.*

ПОП: Народе, чудо се догодило... Овај глвонемн несрећник је проговорио... У сну му се јавила Девица Марија... Он чује, он зна да говори.. То нас Бог благосиља и опрашта нам наше грехе... Помолимо се Богу за његову милост и доброту...

Школа.

*у школској учioniци сакућили су се сељаци и деца.
 Школа је срећена, окречена, све је чистио и уредно. Ђачке клуџе уредно џоређане...
 Пиџер се џоине на сџолицу, зашрафи малу сијалицу.*

*Сијалица у школи зашћрејери, ујали се.
Деца се прво вршиће од сћраха а зашћим се радују.
Сељаци бојажљиво прилазе и гледају у сијалицу.
Пишћер угаси пишћролејку.*

*У кући код Радована... Уместо пишћролејке гори сијалица.
Михајло са облогом лежи у кревету, сћење и јуче.*

МАРИЈА: Онај Немац нам уби дете!
 РАДОВАН: Бар ће од њега да направи човека...
 МАРИЈА: Каже, све га боли не може да се помери...
 РАДОВАН: Види сине како гори сијалица! Зар ниси поносан што смо увели струју?
 МИХАЈЛО: Јао, све боли и руке и ноге и леђа... Нећу више да радим!
У собу уђе Јелена, свечано обучена.
 РАДОВАН: Јелена, зашто си се тако обукла... Да не идеш некоме на свадбу или на сахрану?
 ЈЕЛЕНА: Идем у школу?
 МАРИЈА: Црна кћери где у ово доба у школу?
 ЈЕЛЕНА: Има игранка.
 РАДОВАН: Шта рече?
 МАРИЈА: То што си чуо! Доћи ће нам главе ови твоји Немци!
 РАДОВАН: Зашто моји!
 МАРИЈА: Зато што си их ти довео у село... Када ћеш да их водиш у град да их предаш властима?
 РАДОВАН: На пролеће!

*У школи.
Франц свира на хармоници.
Деца се лудирају пишће по учионици.
Девојке и младићи сћидљиво сћоје уз зид.
Пишћер пишће Живани позове је да играју... Живана сћидљиво одбија,
правда се да не зна...
Пишћер јој објашњава кораке... играју...
Ханс игра са Јеленом... Ошћће славље...
Неколико сћаријих сељака нејоверљиво врће гловом...*

Кућа код Радована.

Из даљине се чује грмљавина... низ њрозоре се сливају млазеви кише.

- МИХАЈЛО: Какво невреме, ала грми... Да нас не погоди гром...
- РАДОВАН: Ма није то грмљавина од невремена... То Немци и Партизани воде битку за град... Топови су то Михајло а не гром!
- МИХАЈЛО: А ко ће тата да победи?
- РАДОВАН: Увек неко победи!
- МАРИЈА. Мени је врачара пре неки дан гледала у пасуљ и каже ми: црвени ће да победе!
- РАДОВАН: Много зна та твоја врачара!
- МАРИЈА. Стигло пролеће Радоване!
- РАДОВАН: Па шта?
- МАРИЈА: Треба да одведеш Немце у град и да их предаш властима... Рекао си: када дође пролеће...
- ЈЕЛЕНА: Мама!
- МАРИЈА: Шта је?
- ЈЕЛЕНА: Ништа...
- РАДОВАН: Пут је расквашен, тешко је отићи до града!
- МАРИЈА: Може да се иде... Може...
- ЈЕЛЕНА: Ја сам чула да је бујица поткопала мост...
- РАДОВАН: Мислиш да је време да их водим у град?
- МАРИЈА: Ја тако мислим, да будемо мирни...
- РАДОВАН: Како да их водим, чујеш пуцњаву... Да сачекамо прво да видимо ко ће да победи па онда да их водим...
- МАРИЈА: Да не буде касно?
- РАДОВАН: Никад није касно... Три пута мери једном сеци... Замисли ако их одведем у погрешном тренутку... Ако којим случајем победе они који не треба да победе а изгубе они који не треба да изгубе, шта онда? Како објаснити: откуда код мене Немци?
- МАРИЈА: Ја само кажем: боље их води на време! Боље и за њих и за нас! Јер ово на добро неће изаћи!
- РАДОВАН: И то ти је рекла твоја врачара?
- МАРИЈА: Не, то ми говоре моје очи које све виде! И моја памет која све разуме!

У кући код Живане.

Пиџер прави деци буквар... Руком исписује слова.

Off џуџњава џојова.

ЖИВАНА: Зашто не легнеш, касно је?

ПИТЕР: Прави деци буквар да имају одакле да уче... Мора свако дете да има буквар!

ЖИВАНА: И све си то сам руком исписао?

ПИТЕР: Морам, ја сам њихов учитељ!

У кући је све је сређено, чисто... деца сјавају...

Све ближа џуџњава арџиљерије.

ЖИВАНА: Пуцају... Боре се за град... Наши и ваши...

ПИТЕР: Све су ближе и ближе...

ЖИВАНА: Ко зна шта нам носи нови дан? Хоћу да ти кажем : живот ми се променио од када си ти дошао... Ја сам до тада знала само за муку! А од када си ти дошао као да ме је сунце обасјало...

ПИТЕР: И мени је лепо код тебе... волим и тебе и децу!

ЖИВАНА: Баш си добар човек... Само штета што си Немац!

ПИТЕР: Па и ја сам човек... Иако сам Немац!

ЖИВАНА: А шта ако дођу у село партизани?

ПИТЕР: Не знам... Непријатељ. Оде глава!

ЖИВАНА: А ако дођу Немци?

ПИТЕР: Дезертер. Опет, оде глава! Ко год да дође мени нема спаса! Али буди сигурна: тебе и децу нећу оставити!

Пиџер џуџи насјава да исписује буквар.

ЖИВАНА: Петре, хоћеш да ме научиш да читам и пишем, срамота ме од деце... Они читају и пишу а ја ништа не разумем...

ПИТЕР: *(Узме џачку џаблицу и креду)*

Хоћу...

(Ухавајти је за руку)

Коса танка, усправна дебела, попречна цртица весела... И то је слово А!

ЖИВАНА: Па то није ништа тешко... И већ сам научила једно слово...

ПИТЕР: Два цртице и слово В, кружић је слово О, две тачкице и Л, једна усправна је И, када се држе зе руку је М, једна на другу и то је Т, једна велика држи три мале је Е... Прочитај шта сам написао...

ЖИВАНА: (Сриче)
В... О... Л... И... М... Т... Е...!

*Пиџер је нежно загрли и њољуби...
Из даљине се чује њуџњава њојова...*

*У кући код Радована.
Доџрчи једно деџе.*

ДЕТЕ: Чика Радоване, послао ме тата да вам кажем, горе у планини где смо чували овце... Чета партизана иде према селу...

РАДОВАН: Брзо у село!
(Михајлу)
Јави Францу и Питеру, нека одмах дођу код нас у шталу...

МИХАЈЛО: Тата, шта ће да нам раде партизани када сазнају да смо чували Немце?

РАДОВАН: Има да нас стрељају и да нам посмртно доделе орден за глупост! Мени првог а теби другог реда! Јеси задовољан!

*Планинска коса изнад села.
На њадину изнад села из шуме излази команданџи њарџизана, високи
бракџија разгледа двогледом околину... Диђе руку колона се заустџави.*

*У шџали код Радована.
Кроз џрозор на крову Радован двогледом осмаџра. У шџалу уџрче
Михајло, Ханс, Пеџар и Франц.*

ХАНС: Шта се догађа?

РАДОВАН: Партизани... Иду према селу!

Три младића уџлашено гледају у Радована.

РАДОВАН: Улазите у сено!

ПИТЕР: Шта?

РАДОВАН: Улазите у сено!

Немци се баце у сџоџ сена... Са њима се у сено завуче и Михајло.

РАДОВАН: (Извлачи Михајла из сена)
Ти излази напоље... Шта ћеш ти у сену!

МИХАЈЛО: (Тресе се од сџраха)
Дражи су ти Немци од рођеног сина!!!

У шџалу уђе Марија.

МАРИЈА: Црни Радоване, шта то радиш, зашто их кријеш?
 РАДОВАН: Шта да радим... Да их предам партизанима да их стрељају!?
 МИХАЈЛО: Зашто да их стрељају?
 РАДОВАН: Зато што су Немци!
 МАРИЈА: Ништа они нису криви, они су још деца... Ако им ти лепо објасниш...
 РАДОВАН: Док ја објасним оде њима глава!
 МАРИЈА: А шта ако неко у селу поткаже?
 РАДОВАН: Оде нама глава!
 МАРИЈА: Сви ћемо настрадати због те твоје луде главе! Идем и ја у сено!

*Партизански командант кроз двољед осмајра село...
 На брду више села стоји тенк прекривен грањем, сав зарасио у траву.*

ПАРТИЗАН: Хоћемо ли у село друже команданте да се угрејемо и нахранимо?
 КОМАНДАНТ: *(Пружи му двољед)*
 Погледај и реци ми шта видиш?
 ПАРТИЗАН: Ништа друже Команданте, све је мирно...
 КОМАНДАНТ: Погледај тамо лево, изнад села у брду...
 ПАРТИЗАН: Бога му јебем, па оно је тенк... Немачки тенк!
 КОМАНДАНТ: Добро су га закамуфлирали, да га не приметимо...
 ПАРТИЗАН: Ено и жице... Изгледа да су развукли телефоне по целом селу...
 КОМАНДАНТ: То мора да је већа немачка јединица чим имају и тенк... У свакој кући је сигурно по један Немац...

*Командант осмајра кроз двољед.
 Поред колоне партизана пролази Сељак. Сељак је мали. Жена је крујна.
 Жена носи Сељака на леђима.*

КОМАНДАНТ: Стари јел ти идеш из села?
 СЕЉАК: Да, из села!
 КОМАНДАНТ: А куда си кренуо?
 СЕЉАК: У град, водим жену код доктора... много је болесна... Једва иде...

КОМАНДАНТ: Јел' има у селу Немаца?

СЕЉАК: Има!

КОМАНДАНТ: Колико их има?

СЕЉАК: Ја сам видео три: једног у школи, једног у ковачници и једног у цркви...

КОМАНДАНТ: Заседа! Добро су се распоредили... Хвала стари...

Жена ујрџи Сељака на леђа и оду са сцене.

КОМАНДАНТ: Другови, Немци су у селу... Сигурно се ради о батаљону а можда и о целој дивизији... Имају и тенкове... То је заседа... Повлачимо се... Трком према шуми...

Партизани њрче њрема шуми... Несџају у шуми.

У шџали.

Михајло њровири из сена.

МИХАЈЛО: Тата, јел иду?

РАДОВАН: Стали су изнад села нешто осматрају!

МИХАЈЛО: Ако дођу нема нам спаса! Тата, јел' иду у село?

РАДОВАН: Јок... Трче према шуми...

МИХАЈЛО: А што трче према шуми? Јел их неко јури?

РАДОВАН: Нико их не јури!!!

МИХАЈЛО: Сами трче према шуми? А да их нису напали обади или пчеле? Или не дај Боже да нису нагазили на мравињак?

РАДОВАН: Трчи за њима па их питај!

У цркви.

Пој се моли исџод иконе Мајке Боџородице.

ПОП: Боже, помози нам и спаси нас оног лудог Радована због кога ћемо главе изгубити у ова несрећна времена!

МИЛЕНА: Тата, ручак је на столу!

ПОП: Партизани, долазе у село, све ће нас побити...

МИЛЕНА: Какви партизани? Ја сам сада дошла из села. Нема у селу партизана!

ПОП: Како нема... Јавили сељаци да су на брду изнад села и да иду према селу...

- МИЛЕНА: Предомислили су се и отишли на другу страну у суседно село!
- ПОП: Хвала ти Боже, спаситељу наш... Франц, жив си, хвала Богу, ја сам се уплашио шта ће бити са нама ако дођу партизани!
- ФРАНЦ: Ја, оче, нисам никога убио... Нисам ни метак испалио у овом рату!
- ПОП: Знам, али ти си Немац... У ово лудо време то је довољно да изгубиш главу... Обуци се идемо на сахрану у суседно село... Данас је све мање живота а све више смрти...
- ФРАНЦ: *(Весело)*
Сахрана, сахрана!
- ПОП: Сахрана а не свадба...

У школи.

Два сељака воде за руку двоје мале деце.

- I СЕЉАК: Учителју, ми смо дошли да се распитамо да ли можеш и нашу децу да примиш у школу!
- II СЕЉАК: Ми смо из суседног села, с оне стране брда, код нас нема школе... Има школа али нема учитеља... А ваша школа се рашчула по целом крају, мислимо, зашто наша деца да буду неписмена а ваша писмена...
- I СЕЉАК: Ми ћемо да платимо колико треба!
- ПИТЕР: Школовање је код нас бесплатно... Деца све добију бесплатно и свеске и књиге... Наравно, примићу их... Из свих околних села деца долазе код нас у школу... Биће места и за ваше...
- I СЕЉАК: Хвала ти Учо, много си нас задужио! Нека ти је са срећом!

Два сељака иду кроз село.

- II СЕЉАК: Чудан ми учитељ, некако чудно говори... И што је још веће чудо: не тражи новац... Као да није од наших?
- I СЕЉАК: И није од наших?
- II СЕЉАК: Како није од наших... А чији је?
- I СЕЉАК: Немац...
- II СЕЉАК: Шта кажеш, Немац?

- I СЕЉАК: Да ти објасним... доводио га је Радован да презими код мене, а ја будала нисам хтео да га уземем. Уплашио сам се...
- II СЕЉАК: Дешава се понекад: од таме не видиш светло! Па кренеш путем за који не знаш куда води!
- I СЕЉАК: Тешко је бити паметан у смутна времена! И када мислиш добро испадне на зло!
- II СЕЉАК: И обрнуто: и зло се некада покаже ко' добро!

Два сељака иду кроз село... Окречене куће, уређене улице... бандере за стирују... Сељаци зледају, чудом се чуде... На таблама најчистије улице: "Шилерова", "Лудвига ван Бетовена", "Гетеова сокаче".

- I СЕЉАК: Види, чуда невиђена, променили називе улица!
- II СЕЉАК: Шта су написали, како им се зову улице?
- I СЕЉАК: "Шилерова", "Гетеова", "Лудвига ван Бетовена"!
- II СЕЉАК: Ко су ти сад па ти?
- I СЕЉАК: Немам појма, неки њихови!
- II СЕЉАК: Мени је лакше било да упамтим оне старе називе!
- I СЕЉАК: А како су се раније звале?
- II СЕЉАК: Никако!

Дођу до куће у којој живи Радован...

- I СЕЉАК: Добар дан Радоване!
- РАДОВАН: Добар дан Средоје... Који ветар вас донесе у наше село?
- I СЕЉАК: Довели смо децу у школу...
- II СЕЉАК: Радоване, добро ти иде посао...
- РАДОВАН: Не могу да се пожалим.
- I СЕЉАК: Добар ти овај момак... Прочуо се, нема таквог ковача одавде до мора!
- РАДОВАН: Бога ми и нема... Ради од јутра до мрака и опет не може да постигне...
- I СЕЉАК: Ех да ми је онда била данашња памет куд' би нам био крај... Сећаш се кад си га доводио код мене да презими?
- РАДОВАН: Сећам се: а ти ме избацио из куће, ни ракију нисам попио... Био си се уплашио када си видео Немца, као да си саму алу видео!

- I СЕЉАК: Погрешио сам, извини... покајао сам се али не вреди! Ми поцркасмо од глади и зиме... А ви имате и хране и струје... И више него што вам треба!
- РАДОВАН: Имамо, имамо... понекад и претекне!
- I СЕЉАК: Радоване, помагај брате... Комшије смо, пријатељи... Хоћу нешто да ти предложим!
- РАДОВАН: Да чујем!
- I СЕЉАК: Да нам ти позајмиш твоје Немце на извесно време... Да дођу у наше село да уведу струју, отворе школу, ковачницу... Да нам помогну да преживимо док не дођу боља времена!
- РАДОВАН: А шта ви мени нудите за узврат? Они су ратни заробљеници... По Женевској конвенцији ја не смем да их мучим и искоришћавам...
- II СЕЉАК: Остави ти сада те конвенције... Ако ми можемо да се договоримо као људи!
- I СЕЉАК: Рат ће се завршити једног дана... Наши ће победити Радоване!
- РАДОВАН: А који су то "ваши"?
- I СЕЉАК: Знаш ти добро ко је све из нашег села... Када се рат заврши, онда ће се питати: ко је био на којој страни? Ко је кога помагао?
- РАДОВАН: Ја сам их заробио и предаћу их онима који победе! Ма чији били...
- II СЕЉАК: Добро, само много их пазиш... Као најрођеније... Да ти се сутра то не узме за зло!
- РАДОВАН: Шта ви мени нудите?
- I СЕЉАК: И ми имамо заробљеника... Американца, пилота... Срушио се изнад нашег села... Црн као гар! Плаше га се деца и жене као врага!
- РАДОВАН: А јел' тај зна шта да ради?
- I СЕЉАК: Зна, како да не зна!
- II СЕЉАК: Одлично игра карте... Игра покер по цео дан... Пола села је опељешило...
- РАДОВАН: Боље да ви њега задржите за себе... А ја да чувам моје Немце...
- I СЕЉАК: Имамо и нешто комуниста, побегли су из града па се крију у нашем селу...

- РАДОВАН: А јел знају они нешто да раде?
 I СЕЉАК: Ма јок, они само седе и филозофирају...
 РАДОВАН: Шта ћете када сте зле среће! Овај мој Немац ради по цео дан! Нити се коцка, нити јури жене, не опија се, ништа не пита, не филозофира, не интересује се за политику... Само ћути и ради...
 I СЕЉАК: Значи нећеш?
 РАДОВАН: Нећу
 I СЕЉАК: Радоване, кад дође ослобођење неком ће сванути а неком ће смркнути!
 РАДОВАН: Неком обојци а неком опанци... Такав ти је живот! Ту се ништа не може!

Пиџер са децом шетња кроз шуму.

- ПИТЕР: Децо, како ћемо да одредимо стране света? Гледамо са које стране на дрвету расте маховина, то значи да је то са те стране... Кажи ти Јоване!
 ЈОВАН: Север!
 ПИТЕР: Тачно... Видите олуја је оборила ово дрво... По овим круговима можемо да одредимо колико је дрво старо... А сада ћемо да цртамо. Нацртаћемо наше село како га видимо одавде...

Деца цртају, Пиџер им исправља цртеже.

*Једно дете дохвати црвену боју и на њенку нацрта велику звезду ње-
 њокраку...*

Деца се смејуље... Пиџер ништа не примећује...

У цркви.

- ПОП: Сви су нам амбари пуни! Дошли сељаци што си их позвао!
 ФРАНЦ: Нека узму жита колико могу да понесу... И за себе и за комшије...

Сељаци долазе и носе џакове жита на леђима.

- I СЕЉАК: Колико треба да се плати за жито?
 ФРАНЦ: Ништа, бесплатно! Носи колико ти треба!
 II СЕЉАК: Делите бесплатно жито?

- ФРАНЦ: Толико је родило, има за све...
- I СЕЉАК: То неће изаћи на добро! То није никада било, нити ће бити! Нико нама није дао ништа бесплатно!
- II СЕЉАК: Ако не платиш на мосту, платићеш на ћуприји!
- ФРАНЦ: Ништа ја вас не разумем! Ако хоћеш носи – ако нећеш, остави!
- Сељанка му љуби руке...*
- СЕЉАНКА: Да те Бог поживи на хиљаду лета... Ти си наш спасилац, ти си наш анђео... Сам те је Бог послао да нас спасеш од уништења и смрти...
- СЕЉАК: Можда је то добро а можда и зло! Ко ће га знати?
- ПОП: Бог једини суди шта је добро а шта је зло!

*Милена и Франц шетају кроз воћњак.
Франц убере један парадајз који расте на дрвету.*

- ФРАНЦ: Пробај... Шта кажеш?
- МИЛЕНА: Парадајз...
- ФРАНЦ: А расте на дрвету... Шта сам ти рекао пролетос...
- МИЛЕНА: Не могу да верујем: велики је и укусан као јабука... А расте стварно на дрвету...
- ФРАНЦ: Наука је чудо... Једнога дана, људи ће сами да праве животиње а можда и људе према себи и другима...
- МИЛЕНА: Не разумем?
- ФРАНЦ: На пример, имаш пса кога волиш или овцу, краву... узмеш једну ћелију, замрзнеш, оплодиш и роди се исто такво куче, овца или крава...
- МИЛЕНА: Измишљаш... Људи и животиње су смртна бића... Не можеш их поново направити... Живот даје и узима Бог!
- ФРАНЦ: Али у далекој будућности у XXI веку све ће бити могуће... Људи ће летети на Месец, око Земље кружиће вештачки сателити...
- МИЛЕНА: Ништа ја тебе не разумем... Ти то све нешто измишљаш! Франц, шта ћеш ти да радиш када се заврши рат?
- ФРАНЦ: Ако останем жив, вратићу се у Немачку... Уписаћу Пољо-привредни факултет и бавићу се науком...
- МИЛЕНА: Сигурно тамо имаш неког ко те чека.

ФРАНЦ: Немам никога...

МИЛЕНА: Сви мушкарци тако говоре... док не добију оно што траже!

ФРАНЦ: Ја заиста немам никога... Прошло пут када си ме питала нисам ти рекао истину... Родитељи су ми умрли када сам био мали... Усвојила ме је једна породица, они су ме одгајили... Пред рат, њих су одвели у логор...

МИЛЕНА: Зашто су их одвели у логор...

ФРАНЦ: Тек сам тада сазнао... Они су Јевреји! Све сам покушао да их извучем из логора... Нисам успео... Ко зна да ли су данас још живи...

Према њима ѿрчи Пој... Једва ђовори од сѿраха.

ПОП: Брзо код Радована у шталу... Према селу иде чета Немаца... Какве ће се још несреће сручити на нашу главу... Боже једини ти знаш шта нас чека у ова несрећна времена? Сада нам нема спаса, све ће нас ваши побити!

У шѿали код Радована.

Радован ѓледа кроз двоѓлед.

РАДОВАН: Панцир дивизија иду према селу!

МИХАЈЛО: Тата, сада нам дефинитивно нема спаса... Обесиће нас о прву крушку, зато што смо им заробили војнике...

МАРИЈА: Црни Радоване, шта ћемо сада? Спалиће село због тебе!

РАДОВАН: И ја мислим да је куцнуо судњи час... дођите да се изљубимо и опростимо... Ја ћу да кажем да сам све сам урадио... да нико од вас ништа није знао... ја сам их заробио, нека мени суде...

ХАНС: У саламу!

РАДОВАН: Молим?

ХАНС: У саламу...

РАДОВАН: Какву саламу?

ХАНС: У сламу! Тата, ја сада вас сакријем у саламу... Ја разговарам са Немцима... Ја вас спасим. У сламу! Тата ја вас волим.

Радован, Марија, Михајло и Јелена се завлаче у сѿоѓ сена.

Немачки командантѿ заусѿави колону војника.

Кроз двоѓлед осмаѿра околинѿ.

КОМАНДАНТ: Погледај кроз двоглед и реци ми шта видиш?

НЕМАЦ: *(Гледа)*
Ништа, хер мајор, све је мирно!

КОМАНДАНТ: Погледај тамо горе изнад села!

НЕМАЦ: Mein Got... Тенк, партизански тенк! Видим и жице... Развукли су жице по целом селу... То је заседа Хер мајор!

КОМАНДАТ: Трком назад у шуму!
Немачки војници трче у шуму.

У шћали.

МИХАЈЛО: *(Провири из сена)*
Јел' иду према селу?

РАДОВАН: Не... Трче у шуму!!!

МИХАЈЛО: А зашто трче у шуму?

РАДОВАН: Немам појма!

МИХАЈЛО: Да нису нагазили на отровне печурке! Или не дај Боже да их нису напале смрди-бубе!

РАДОВАН: Побегоше у у шуму... Неће код нас ни Немци ни Партизани... Нешто није у реду!

ХАНС: Можда смо фалични.

У ковачници.

Ханс ради. Уђе Јелена.

ЈЕЛЕНА: Ханс, донела сам ти ручак!

ХАНС: Хвала!

ЈЕЛЕНА: Ја треба теби да захвалим што си нас данас спасао од Немаца!

ХАНС: Није то ништа!

ЈЕЛЕНА: Да те питам нешто? Када си данас видео твоје, зашто ниси отишао?

ХАНС: Мрзим рат, мрзим да убијам људе...

ЈЕЛЕНА: Једнога дана, када се рат заврши, ти ћеш се вратити у Немачку, зар не?

ХАНС: Не знам... Може се десити и да останем...

ЈЕЛЕНА: Зашто би остајао шта тебе овде привлачи?

ХАНС: Има неко због кога вреди остати?

ЈЕЛЕНА: А ко је то?
ХАНС: Дођи да ти кажем да нико не чује...
Јелена му љриђе, Ханс је заљрили...

*У кући.
Радован седи замисљен... Марија љреде вуну.*

МАРИЈА: Што си се замислио Радоване?
РАДОВАН: Онако...
МАРИЈА: Јел' због Јелене?
РАДОВАН: Зашто због Јелене?
МАРИЈА: Имаш ли ти очи Радоване?
РАДОВАН: Имам?
МАРИЈА: И шта видиш?
РАДОВАН: Ништа...
МАРИЈА: Јеси приметио да нам дете не избија из штале... Мислиш да је то због Руменке... Не раздваја се од оног Немца... Црни Радоване, нисам паметна шта нам је чинити... Беду си нам на врат навукао...
РАДОВАН: Ја одох у планину, не чекајте ме на ручак!

*Радован долази до љенка.
Обилази око љенка... С једне сљране на љенку нацрљана велика црвена љељокрака...
С друље сљране велики кукаслји крслљ...
Одједном све му љосљане јасно... Насмеје се и крене љрема селу...*

*У кући код Радована.
Веје снељ... У кућу уље Радован сав љокривен снељом...*

РАДОВАН: Марија, Марија да ти кажем нешто... Зашто војске нас заобилазе...
МАРИЈА: Зашто?
РАДОВАН: Зато... Зато... Зато што је све заледило...
МАРИЈА: Зато што је све заледило... Ма шта причаш? Па нормално да је заледило када је зима... А ти још ниси одвео Немце у град?
РАДОВАН: Како ћу када је зима... На пролеће!

- МАРИЈА: Једно је дошло и прошло... Радоване, опамети се... Видиш да Немци губе рат... Висићеш на првој бандери када партизани дођу у село! И то на оној коју си сам подигао и спровео струју...
- РАДОВАН: Шта да радим нема ми повратка! Када кренеш кривим путем, тешко је наћи прави!
- МАРИЈА: Када би унапред знали који је прави пут мање би било несрећа у животу! Ја видиш што видим! Чујем што чујем! Свашта се по селу прича! Неће изаћи на добро!
- РАДОВАН: Само да окопни снег, одмах их водим у град!

*У шћали код Радована.
Михајло игра покер са америчким пилотом који је црнац.*

- ЦРНАЦ: Ја ћу три карте!
- МИХАЈЛО: Ја ћу две! Пот!
- ЦРНАЦ: Репот!
- МИХАЈЛО: Платио...
- ЦРНАЦ: Четири кеца...
- МИХАЈЛО: *(Бесно баци карће)*
Четири краља!

У шћалу уђе Радован.

- РАДОВАН: Шта то радиш Михајло...
- МИХАЈЛО: Играм покер са овим ђаволом!
- ЦРНАЦ: Све ово моје и кућа и штала и крава...
- РАДОВАН: Како твоје? Откуд твоје?
- ЦРНАЦ: Добио на картама од твог сина... Он све прокоцкао... Све је ово моје...
- МАРИЈА: Црни Радоване па шта ћемо сада? Где ћемо ми да живимо?
- РАДОВАН: Ето ти, хтела си да причувамо и савезнике... А они нас опељешили...

У шћалу уђу два сељака воде пјројцу Немаца.

- І СЕЉАК: Ево, враћамо ти Немце како смо се и договорили!

- II СЕЉАК: Увели су струју и код нас у село... Окречили школу, асфалатирали главну улицу, напунили амбаре пшеницом... Али шта вреди, дошла војска и све попалила... Кроз наше село стално пролазе неке војске... Све нам уништише и однесоше...
- I СЕЉАК: А ви видим лепо живите...
- II СЕЉАК: Код вас нико не свраћа... Војске пролазе и одлазе а вас заобилазе?
- РАДОВАН: Нас заобилазе некако им нисмо на путу... Мало смо скрајнути...
- I СЕЉАК: Радоване, ваше село је на главном путу... Како то да вас војске обилазе?
- РАДОВАН: И ја се то питам?
- II СЕЉАК: Бог вас чува...
- РАДОВАН: Мало Бог а мало и наша памет... Него водите ми што пре овог савезника док нас није довео до просјачког штапа... Ми некако лакше излазимо на крај са непријатељем него са савезницима...
- МИХАЈЛО: Тата, Немци иду према селу!
- II СЕЉАК: Долазе Немци? Да ми бежимо да нас не ухвате са овим Американцем.
- РАДОВАН: Ништа ви не брините, неће они у наше село!
- I СЕЉАК: Ма то се никада не зна, да ми бежимо док је времена...
- Сељаци са Црнцем брзо изађу из шћале.*
- МИХАЈЛО: *(Гледа кроз двољлед)*
Тата, ово изгледа нису Немци... Имају неку чудну униформу... На глави им неко перје, као да су не дај Боже велике кокошке!
- Радован гледа кроз двољлед.*
- РАДОВАН: Сине, то су Италијани...
- МИХАЈЛО: А сада је мени јасни зашто их код нас зову кокошари.

Четири Италијана. Налетели на Сељака и Американца.

КОМАНДАНТ: Порка мизерија... Американско... Инвазија! Американско дошли на Балкано...

Италијани се сјуре се према селу.

Радован гледа кроз двољед... У шћалу уће Михајло.

РАДОВАН: Цео рат смо прегрмели где сада да настрадамо од Италијана!

*Ићалијани са дићнућим рукама у вис иду кроз село.
Налеће на два сељака који иду са Црнцем.
Ићалијани ћрле и љубе Црнца.*

ИТАЛИЈАНИ: Американо, американо... Фратели...

*Дворишће Радованове куће.
У дворишће улази ћрућа Ићалијана са рукама ћодићнућим у вис у знак ћредаје.*

МИХАЈЛО: Тата, дошли Италијани!!!

РАДОВАН: Италијани... Сада нам стварно нема спаса! Шта хоће?

Ићалијани бацају оружје.

МИХАЈЛО: Тата, предају се... Бацају оружје...

КОМАНДАНТ: Италија, капут... Где су Американо?

РАДОВАН: Какви Американци, нема овде Американаца!

КОМАНДАНТ: Како нема Американаца... Ми видели...

РАДОВАН: Везуј их и води у шталу!

МАРИЈА: Црни Радоване, ко ће исхранити оволику војску? Хоћеш и њих да држиш до пролећа?

РАДОВАН: Нећу... Ове сутра водим у град!!

МАРИЈА: Ти сам зароби више непријатељске војске него све ове партизанске чете што се ломатају по планинама...

РАДОВАН: Шта да радим када ми иде од руке! Ни метак нисам испалио а види пуна кућа заробљеника!

МАРИЈА: Црни Радоване, ко ће то све нахранити...

*У цркви.
Испред ољћара су Пићер и Живана...
Живана је са великим сћомаком.*

РАДОВАН: Попе, дошла деца да их венчаш... На путу им дете па неће да живе у греху!

ПОП: Како да их венчам, он није наше вере!

РАДОВАН: Зар је сада важна вера, оче... Рат је, људи гину свакога дана..

У цркву уђу Ханс и Јелена... И Јелена је са великим сѣомаком.

РАДОВАН: Шта ћеш ти овде...

ЈЕЛЕНА: Тата, морам нешто да ти признам...

РАДОВАН: Немој ништа да ми признајеш, видим и сам... Попе, венчавај и њих... Нећу да ми се унуче роди ко копиле!

ПОП: Не смем да их венчам, не смем од Бога...

У цркву уђу Франц и Милена... И Милена је са великим сѣомаком.

МИЛЕНА: Тата, и ми смо решили да се венчамо... Молим твој благослов...

ПОП: Боже, шта ме снађе... Али шта је ту је... дођите децо да вас прво крстим а онда да вас венчам!

РАДОВАН: И Богу ће бити мило да се у ова несрећна времена када се сви мрзе неко и заволи!

Пој крстѣи Франца, Пиѣера и Ханса, заѣим их венчава ѣо ѣравославним обичајима...

У кући код Радована.

Марија љуља колевку... Најољу ѣролеће.

МАРИЈА: Радоване, дође и прође, још једно пролеће...

РАДОВАН: Дође и прође...

МАРИЈА: А ти их не одведе у град!?

РАДОВАН: Како да их сада предам властима када су нам род најрођенији?

МАРИЈА: Неће ти глава још дуго бити на раменима!

РАДОВАН: За своју не бринем, само да ваше сачувам!

Чује се пуцњава, рафали из митраљеза.

МАРИЈА: Чујеш ту пуцњаву! Боре се наши и њихови!

РАДОВАН: Боре се! Само ја више не знам ко су наши а ко су њихови! Некако ми се у глави збркало!

МАРИЈА: Само ти филозофирај док те не ставе испред зида и по "кратком поступку". Буди сигуран неће ти судити! Не надај се!

РАДОВАН: Моја луда глава је сачувала многе паметне главе... Прођоше четири године рата а нисмо их ни осетили... Никада боље нисмо живели! Спасео сам село! То ћу им рећи када дођу!

МАРИЈА: Ја се плашим да неће имати ко да слуша!

Трз у селу.

Окупила се зруја сељака... Међу њима и Радован, Михајло и два сељака.

Средином њуја долазе партизани.

Зауставе се на сеоском њрзу...

Један партизан се поине на њрибину.

ПАРТИЗАН: Другови сељаци, рат је завршен! Фашистичка Немачка је побеђена... Наша славна Народноослободилачка војска на челу са другом Титом извојевала је победу. Победа је скупо плаћена. Много наших другова пало је у борби са мрским непријатељем... Док су се они борили по шумама многи до вас су седели по кућама... Сви они који су сарађивали на било који начин са непријатељем биће најстрожије кажњени... Да живи КПЈ! Да живи НОБ! Да живи друг Тито!

Два сељака њриђу Радовану.

I СЕЉАК: Дошао и теби црни петак, Радоване!

РАДОВАН: Зашто?

II СЕЉАК: Чујеш ли ти шта овај говори?

I СЕЉАК: Сада ће да се своде рачуни... Сада ће да изађе истина на видело! Неко је чувао комунисте, неко савезнике, а неко...

РАДОВАН: Ти Средоје, боље ћути... И ти си их водио у твоје село да ти уведе струју и зидају школу... Ако се рашчује неће ни теби читава глава остати на раменима...

ПАРТИЗАН: Другови сељаци, један рат смо добили, сада почиње нови рат, нова Револуција. Почињемо да градимо пут у комунизам! Другови сељаци, у комунизму у свакој кући ће бити електрична струја, свако дете ће ићи у школу... Амбари ће бити пуни жита, обори пуни свиња... Све ће бити бесплатно... Свако ће узимати колико му треба! Да живе другови Маркс и Енгелс... Да живи друг Стаљин! Да живи КПЈ!

*У шћали код Радована.
Михајло и Радован круне кукуруз.*

- МИХАЈЛО: Тата, а хоће ли они сада нас да стрељају?
- РАДОВАН: Хоће!
- МИХАЈЛО: Зашто тата, ништа нисмо урадили...
- РАДОВАН: Па баш зато што ништа нисмо урадили... Ако будемо имали среће можемо да се извучемо са доживотном робијом... Али, сумњам...
- МИХАЈЛО: Тата, ја нећу да идем у затвор...
- РАДОВАН: Нећеш ти да идеш, ићи ће тата... Ја сам све закувао, ред је и да сам све покусам... Сутра ћу да идем у град да се сам пријавим... Да им уштедим бензин, да не долазе по мене... Само ти мени нешто да објасниш Михајло: ако сам ја добро разумео онога што је говорио на Тргу, то за шта ће они сада да се боре, за тај комунизам... Ми то већ имамо у селу... Ми смо се за то већ изборили... Имамо струју у свакој кући, деца иду у школу, бесплатно делимо жито... И то све захваљујући овим нашим Немцима!
- МИХАЈЛО: Наравно, када су они измислили комунизам!
- РАДОВАН: Шта? Немци измислили комунизам?
- МИХАЈЛО: Па наравно тата, Маркс и Енгелс су измислили комунизам... А они су Немци!
- РАДОВАН: Стани Михајло... Комунизам су измислили Лењин и Стаљин... А они су Руси...
- МИХАЈЛО: Па да они су Руси! Али су комунизам измислили Немци!
- РАДОВАН: Да се разумемо: јесу ли Маркс и Енгелс били Руси или Немци?
- МИХАЈЛО: Немци!
- РАДОВАН: Значи, комунизам су измислили Немци... А шта су радили Лењин и Стаљин?
- МИХАЈЛО: Они су то отели од Немаца!
- РАДОВАН: А онда су Немци напали Русе да врате то што су им ови отели!
- МИХАЈЛО: Не! Немци су напали Русе јер су хтели да буду господари целог света!

- РАДОВАН: Па да у целом свету уведи комунизам!
 МИХАЈЛО: Ко?
 РАДОВАН: Немци
 МИХАЈЛО: Не. Руси хоће у целом свету да уведу комунизам за инат Немцима...
 РАДОВАН: Михајло, баш си ми лепо објаснио... Све сам схватио...

*У кући код Радована.
 Марија сѝа јело...
 Радован седи замишљен, нишѝа не једе.*

- МАРИЈА: Шта ти је, већ данима ништа не једеш? Умрећеш од глади!
 РАДОВАН: Да ли ћу умрети од глади или ћу висити на бандери, на исто му дође... Размишљам како ваше главе да сачувам... Са својом сам се већ опростио...
 МАРИЈА: Спаковала сам ти ово што си тражио... Поткошуљу, дугачке гаће, вунене чарапе...
 РАДОВАН: Да буде све спремно када дођу...
 МАРИЈА: Лепо сам ти ја говорила док је било време... Води их у град... Хајде сада буди паметан па нешто смисли...

*Ханс и Јелена, Пиѝер и Живана, Франц и Милена са бебама.
 Радован их загрли, причају на немачком.*

- РАДОВАН: Да вас више нисам чуо да причате на немачком... Хоћете да изгубите главе ако вас неко чује... Децо, састали смо се да бисмо се растали. Позвао сам вас да се опростимо... Куцнуо је судњи час... Сутра ујутру идем у планину и сам ћу себи да пресудим... Написаћу писмо да сам ја за све крив и да вас не дирају... Ви сте млади ви треба да живите. Ја сам своје завршио... дођите да вас изљубим и да се опростимо... Сутра се растајем са животом!
 МИХАЈЛО: Тата јел се ти сада растајеш са животом?
 РАДОВАН: Да сине растајем се са животом.
Радован се оѝраиѝа, љуби се са свима.

Заѝамњење-оѝамњење.

Радован седи поред сџарао̄ зарђало̄ џенка...
Поред њеџа наслоњена на дрво сџара џушка...
Радован на лисџу џаџира џише оџрошџајно џисмо

РАДОВАН: Другови партизани, ја сам издајник и народни непријатељ. Зато сам одлучио да пресудим сам себи а ви ми за узврат поштедите фамилију. Ја сам цело време рата уместо да ратујем са партизанима за слободу и да се борим против мрског непријатеља чувао у својој кући три немачка војника које сам заробио у неравноправној борби. Они су деца, они нису ништа криви... Нису испалили у овом рату ни један метак. Али свеједно они су како каже Михајло измислили комунизам али ја њему ништа не верујем јер је понављао у школи. Желим још да кажем да су они у наше село донели комунизам. Јер као што знамо Маркс и Енгелс су били Немци и они су измислили комунизам. Другови, ја ћу се и на оном свету борити за тај комунизам и рећи свима тамо горе да ако не прихвате комунизам морају да се самоубију.

Радован узме џушку, наслони је себи на слеџоочницу.
Окрене се џрема џенку... Одједном неџџо се досеџи...

РАДОВАН: Михајло, Михајло! Долази овамо! Упрежи волове!

МИХАЈЛО: Тата јел си то ти? Жив или мртав? Зар ниси рекао да ћеш данас да се убијеш? Ти се убијеш а нас спасиш! Предомислио си се! Дражи ти је твој живот од живота рођене деце...

РАДОВАН: Јесте, уствари није... Ништа не говори, прежи волове!

МИХАЈЛО: Шта ћемо са овом гвожђуријом?

Радован џољуби џенк.

РАДОВАН: Он је мој спасацац! Злата нам он сада вреди...
(Пољуби џенк)
Вуци у село! Још ја нисам рекао задњу реч! Историја је курва! Иде од једног до другог! С колена на колена! Пишу је победници! И ја ћу да напишем неколико страница! Некоме ће сванути, некоме смркнути! Ком обојци ком опанци! Такав је живот, шта да се ради!

КРАЈ ПРВОГ ДЕЛА

подухват... Историја нашег краја ће морати да се пише од почетка... Друже Градски, има оних који тврде да смо у рат кренули 1945. године када се већ видело ко побеђује... Уверавам вас, то народни непријатељи хоће да унесу смутњу и раздор у наше редове... Ако је тачно за тенк... То је згодно за нас и наш крај. Музеј Револуције у нашем месту. ВИ ћете поставити камен темељац још овог пролећа! А на почасном месту тенк! Идем одмах у село да проверим... Не верујем! Уствари верујем! Чим проверим, шаљем извештај... Строго поверљиво... Ником ни речи, само вама... Ако нема тенка, све ћу их уза зид... Боље ми њих него они нас!

Село... Трџ.

Секретар се заустави на трџу поред њенка. Секретар обилази око њенка. Не може да верује својим очима... Чиња најјис.

СЕКРЕТАР: Немачки тенк заробљен у борби, херојској борби, 29. XI 1941. године од групе храбрих партизана... Бога му јебем, прави немачки тенк!

ПАРТИЗАН: Пре два дана смо били у овом селу, није било тенка!

СЕКРЕТАР: Ђути... Ником ни речи! Што си видео ниси видео, што си чуо ниси чуо! Сада је дошло време да више не верујеш ни својим очима ни својим ушима. Видиш што ја видим, чујеш што ја чујем! Јеси разумео!

ПАРТИЗАН: Разумео! Јел' да хапсимо редом по кућама, или само оне које ви одредите... То су све издајници!

СЕКРЕТАР: Какви издајници, то су хероји... Да никога ниси ни дирнуо... Они су заробили тенк!

ПАРТИЗАН: Разумем...

СЕКРЕТАР: Постави стражу око тенка... Почасну стражу... И да се нико није мрднуо док се ја не вратим!

Канцеларија Градског комитетa.

У канцеларији је Градски секретар. Пун себе, осоран, љуб.

Секретар куца на врати, снисходљиво уђе.

СЕКРЕТАР: Друже Градски био сам у селу, све проверио...

ГРАДСКИ: И?

СЕКРЕТАР: То је прави тенк... Немачки тенк...

- ГРАДСКИ: Када су га заробили?
- СЕКРЕТАР: Пише 29. XI 1941!
- ГРАДСКИ: Сјајно... То су прави хероји... Нисам ни знао да су се тако оштре борбе водиле у нашем крају још 1941...
- СЕКРЕТАР: Нисам ни ја знао! У ствари знао сам. Није било ту никаквих борби. У ствари било је великих борби. Било је борби како да не... Како бисмо иначе заробили тенк!
- ГРАДСКИ: Сада ћемо затворити уста онима који говоре да је прва пушка у нашем крају опалила 1944. и то у лову на дивље патке...
- СЕКРЕТАР: То су смутљивци и отпадници од радничке класе... Ми смо се борили још од почетка... Па све до краја... Непрекидно! Може се чак рећи да смо се први у земљи дигли на устанак... или бар међу првима...
- ГРАДСКИ: Врати се у село и провери све детаље: колика је била чета, ко је командовао, колико има преживелих бораца, кога дана се тачно одиграла битка... Све су то веома важни подаци за будући Музеј Револуције... Јеси разумео?
- СЕКРЕТАР: Нешто сам разумео, нешто нисам... Али идем да проверим!

Сеоски њрџ – исјред њенка.

Поред Секретара и наоружаних њарџизана сџоје њосџројени: Радован, Михајло, Ханс, Пийер и Франц.

- МИХАЈЛО: Тата, хоће ли сада да нас стрељају?
- РАДОВАН: Ђути и ништа не говори!
- СЕКРЕТАР: Где је остатак чете?
- РАДОВАН: Које чете?
- СЕКРЕТАР: Чете која је учествовала у нападу на тенк!
- РАДОВАН: Нема чете...
- СЕКРЕТАР: Значи, само сте вас петорица преживели... Остали су изгинули... Ко је био командант чете?
- РАДОВАН: Ја!
- СЕКРЕТАР: Политички комесар?
- Радован ѓурне Михајла.*
- МИХАЈЛО: Ја... Ја сам био политички комесар...

- СЕКРЕТАР: Јесте ли имали mine, артиљерију?
- РАДОВАН: Не, ми смо то голим рукама... Ово нам је било једино оружје!
(Покаже сѝару љушкy)
- СЕКРЕТАР: (Узме сѝару Радованову љушкy)
Ово носим директно у Музеј... Другови сељаци хоћу да вам честитам на херојској борби током рата! Захваљујући вашем херојском подвигу о нашем селу ће се далеко чути... Ових пет хероја су голим рукама освојили непријатељски тенк... Они нису жалили своје животе у суровој борби са мрским непријатељем... Мало је примера таквог јунаштва и херојства у нашој Револуцији... Од сада ће наш крај служити за пример будућим генерацијама... Али не забравимо нису они сам освојили тенк... Иза њих је стајала Партија... Наша славна Комунистичка партија...

Два сељака испод ока љледају Радована, нећверљиво климају љавом.

- I СЕЉАК: Опет Радован нешто закувао!
- II СЕЉАК: Што закува сам ће и да покусат!
- I СЕЉАК: Од добре хране не боли стомак...
- II СЕЉАК: Али од лоше ракије уме да заболи глава...

Сцена је сеоска улица.

Секрећар са Радованом и Михајлом обилазе село.

- СЕКРЕТАР: Другови, не могу да верујем својим очима! Невероватно: сва околна села су спаљена а код вас амбари пуни жита, струја у свакој кући...
- РАДОВАН: Ми смо се борили на два фронта... Дању против непријатеља а ноћу против заосталости и сиромаштва...
- СЕКРЕТАР: Честитам јунаци, искрено честитам... Ово је чудо невиђено... ви сте на правом путу у комунизам... Поштено речено: ви сте већ једном ногом у комунизму!

У школи.

Секрећар уђе у учионицу.

Деца усћану да ља поздраве.

- СЕКРЕТАР: Сјајно, имате и школу и учитеља... Одмах организујте аналфабетски течај за одрасле... У комунизму неће бити неписмених!

- ПИТЕР: Код нас у селу нема неписмених...
- СЕКРЕТАР: Нема неписмених... Како је то могуће?
- ПИТЕР: Сви знају да читају и пишу... Ја их научио...
- СЕКРЕТАР: Сви, баш сви...
- ПИТЕР: Сви и млади и стари... И онај глуви Раде што чува гробље и он научио слова...
- СЕКРЕТАР: Честитам, браво јунаци... Децо да чујем шта сте научили...
Деца у хору њочну да реципију неку њесму на немачком.
- ПИТЕР: Гете: "Јесења елегија".
- РАДОВАН: *(Испрејадан)*
Децо, доста, доста Гетеа!... Знате ону "Краљевић Марко и Муса Кесеџија".
Деца љледају "бело"... Нека њочну да њлачу.
- СЕКРЕТАР: Децо, немојте да се плашите... сјајно, сјајно... Дете како се ти зовеш?
- ДЕТЕ: Фридрих.
- РАДОВАН: *(Луји ља њо љлави)*
Шта причаш! Фића, Фића се зове...
- СЕКРЕТАР: Нашој радничкој класи ће у будућности требати млади који знају стране језике... Браво, децо, браво!
(Тихо Пићеру)
Учитељу, да вам кажем нешто у поверењу: руски, форсирајте руски... То је језик будућности... То је језик којим ће се говорити у комунизму...
- РАДОВАН: Руски, наравно, треба учити руски. Ја то исто говорим, нико ме не слуша!
- Секретар окачи Пићеру одликовање.*
- СЕКРЕТАР: Одликујем вас орденом јунака социјалистичког рада за постигнуте успехе у образовању младих! Честитам!
- Секретар и Радован иду кроз воћњак.*
- СЕКРЕТАР: Сјајан вам је учитељ... Само некако чудно говори као да није из ових крајева?
- РАДОВАН: И није... Он је негде, не знам одакле је дошао... Немци су му убили родитеље на његове очи... И од тада, он тако говори...

Франц њружи једну воћку Секретару.

СЕКРЕТАР: Укусно, јако укусно... Друже, мислим да сте апсолутно погодили укус и мирис наше радничке класе. Радници ће веома волети ово ваше воће... У поверење, какво је ово воће... Ја никада тако нешто нисам јео...

ФРАНЦ: Јабшљив... Наш оригинални производ... Добијен укрштањем јабуке и шљиве... Зато смо га и назвали јабшљив... Облик и величина јабуке а укус шљиве... И што је најважније – нема коштице...

РАДОВАН: Нема коштица... ни хт коштица... Замислите друже Секретару, наши радници ће моћи мирно да једу ово воће не плашећи се да ће поломити зубе...

СЕКРЕТАР: Сјајно друже пољопривредниче, сјајно! Ти корачаш стопама великог руског научника Мичурина! Ти ћеш бити нови Мичурин! У комунизму воће ће само расти по дрвећу... Моћи ће да га убере ко хоће...

Прикачи Францу одликовање.

СЕКРЕТАР: Одликујем те орденом јунака социјалистичког рада за успехе у развоју пољопривреде у духу социјализма и комунизма...

Секретар сјоји њоред бандере.

СЕКРЕТАР: И струју имате?

ХАНС: У свакој кући!

СЕКРЕТАР: Сјајно, другови сјајно... Да човек не поверује? Све сте ви ово направили сами и то у ратном окружењу...

РАДОВАН: Уз непрестане борбе против стоструко јачег непријатеља... Што они преко дана поруше ми преко ноћи изградимо... И тако...

СЕКРЕТАР: Четири године...

РАДОВАН: Четири дуге године...

СЕКРЕТАР: У комунизму у свим нашим селима у градовима биће струје... Народ ће се грејати преко зиме јефтино, дабе... Нико неће плаћати струју! И код нас, на Дунаву и Сави, као на Дњепру и Волги дизаће се хидроцентралне до неба... Струја ће тећи као река, сама од себе... Свако ће да узима колико му треба...

Секретар њрикачи Хансу одликовање.

СЕКРЕТАР: Друже, одликујем те орденом јунака социјалистичког рада за успехе у развоју технике и електрике у духу социјализма и комунизма...

У кући код Радована.

Секретар седи за столом који је прејун разних јела и шића.

СЕКРЕТАР: Не могу да верујем: цела земља гладује а ви расипате... Овако се нисам најео још од пре рата... Прича о вашем селу ће још данас отићи у престоницу... О вама и вашем успеху мора да сазна цела земља... И не само цела земља, цео свет, цела планета...

РАДОВАН: Не треба претеривати... Није то ништа... Можемо ми и боље!

СЕКРЕТАР: То је прави комуниста и херој! Освоји тенк голим рукама, сазида школу, уведе струју, описмени цело село и каже: није то ништа, можемо ми и боље! Друже, ова твоја мисао ће ући у све ђачке читанке. Да будуће генерације знају које су то особине које красе правог комунисту... Цео свет ће сазнати каква је снага наше Партије и шта смо ми комунисти у стању да учинимо... Ми смо ти који мењају свет... Од јабуке правимо шљиве и то без коштица... Нема препрека за нас комунисте!

Радован га гледа клима главом.

СЕКРЕТАР: Шта је јуначе? У чему је проблем!?

РАДОВАН: Друже Секретару има један мали проблем: у нашем селу нема комуниста... Ми нисмо организовани...

СЕКРЕТАР: Како нема комуниста?

РАДОВАН: Тако, нема...

СЕКРЕТАР: Бога му јебем, то није могуће... Ово што сте ви направили то су могли да направе само комунисти...

РАДОВАН: И ја тако мислим... Али, ми смо само сељаци...

СЕКРЕТАР: Али ви сте сами направили све ово?

РАДОВАН: Ми то сами да направимо... Ни говора!.

СЕКРЕТАР: Нисте сами направили? Па ко вам је помагао?

РАДОВАН: Нико.

СЕКРЕТАР: Нико вам није помогао а нисте могли сами да направите?

РАДОВАН: Тачно тако...

- СЕКРЕТАР: Па ко је онда то све урадио?
- РАДОВАН: Михајло, стварно ко је то све урадио...
- МИХАЈЛО: Немци...
- РАДОВАН: *(Сћави му руку на усћа)*
Какви Немци? Одакле Немци? Не зна дете шта говори!
Не зна! Он је мало заостао, њега су избацили из школе!
- СЕКРЕТАР: Па ко је све ово направио: сазидао школу, описмени народ,
увео струју у сваку кућу?
- РАДОВАН: Овај... Немам појма...
- СЕКРЕТАР: Хоћете да кажете: ви сте се пробудили једнога дана и...
- РАДОВАН: Тачно тако... Падао је снег, ја сам се пробудио једнога
дана... И...
- СЕКРЕТАР: У селу струја, амбари пуни жита, школа окречена, црква
поправљена... Е што си ти један шалјивџија... Другови,
честитам вам на вашим успесима! До виђења другови, још
ћемо се ми видети и срести! Живели!

Радован седи замишљен.

- МАРИЈА: Боже Радоване шта си се ти све налупетао... Све сам
чула... "Што они преко дана поруше ми преко ноћи изгра-
димо..." Као да си ти лично зидао Скадар на Бојани!
- РАДОВАН: Жено била си у праву: ништа сада не вреди говорити!
Нико те не слуша! Али шта да радим, спашавам живу
главу! Лепо смо живели док нико није знао за нас... Шта ће
сада бити када се сазна?
- МАРИЈА: Глава је у питању и твоја и свих нас! Али свеједно, мање
лажи, Бог све види...
- РАДОВАН: Лако ћу ја са Богом... Али како да се спасем ових црвених
ђавола!

Канцеларија секретара.

*Секретар приђе телефону, хоће да телефонира... Одустане, брише зној.
Очигледно нешто га мучи... Држи слушалицу не осуђује се да телефонира.
У канцеларију бучно уђе Градски.*

- ГРАДСКИ: Здраво друже!

- СЕКРЕТАР: *(Понизно)*
 Дobar дан друже Градски!... Каква част да дођете чак из града у нашу варош... Замислите, ја се цело јутро премишљао да вам телефонирам... Плашио сам се да вас не узнемиравам, знам да ви имате важних послова... Ма да и мени гори под ногама...
- Градски га срдечно загрли и бучно и љуби.*
- ГРАДСКИ: Ја да немам времена за тебе... дођи да те загрим рођени... Прича о нашем селу је већ стигла до престонице... Јутрос ми је телефонирао...
(Шайне му на уво)
- СЕКРЕТАР: ОН?
- ГРАДСКИ: Он, лично... Прво ми се у ствари јави његова секретарица, пита: да ли је то тај и тај? Ја једва промуцам име, презиме заборавим не могу да се сетим да ме убијеш... Онда се јави он лично... А мени се ноге одсекле не могу да проговорим... Он каже: “Здраво друже, здраво јуначино, како иду ствари на терену?” Ја хоћу да одговорим, а не могу, стегло ми се грло, муцам, кркљам као да ме неко дави... А он помислио квар на линији и прекиде... Тек тада се ја испрепадам, шта ако сазна да није квар на линији... Ја гола вода од зноја, као да сам изашао испод туша...
(Кине)
 Навукао сам и кијавицу... Али то ми је најдража кијавица у животу... Кроз пет минута поново он зове а ја се већ прибрао... И знаш шта ме је питао, рођени?
- СЕКРЕТАР: Шта?
- ГРАДСКИ: Да ли је тачно да постоји село у коме су сви писмени и где свака кућа има струју?
- СЕКРЕТАР: Све је тачно... Ја сам се уверио својим рођеним очима...
- ГРАДСКИ: И ја сам то рекао... Верујем ја у твоје извештаје, рођени... А он ми каже: Велики Владимир Илић Лењин је написао: “Совјети плус електрична струја – то је комунизам”. Ја се осмелим и кажем: струју већ имамо у селу! А он ми нареди оним његовим челично топлим гласом: “Одмах формирајте Совјете”... Оно о чему сања пола земљине кугле ви сте остварили, ви сте у комунизму... Ништа лакше одговорим ја: одмах ћемо формирати совјете, пуно је село комуниста... А он ће: “Браво јуначе, прича о вашем селу ће ускоро обићи целу земљу...” и ту прекиде... И телефон поче да зуји... И како је тада зујао тако ми и данас зуји у глави... Као пчела да ми је ушла у мозак... Па зуји ли зуји...

- СЕКРЕТАР: Свака част, друже Градски... Ја бих умро од страха да сам био на вашем месту!
- ГРАДСКИ: Није ми било лако: зној се сливао низ мене у потоцима... Испод мене оволика бара... Уђе дактилографкиња и не верује својим очима... Бара воде као да се коњ попишао! Још ми се руке тресу када помислим на тај разговор...
- СЕКРЕТАР: Тако се пише историја... Овај ваш разговор ући ће у ђачке уџбенике... Знаће га ђаци на памет... Као песмицу...
- ГРАДСКИ: Ја сам сигуран у то... Историја је то мој брајко... Историја... Струју имамо сада нам је први задатак да формирамо Совјете... И у комунизму смо...
- СЕКРЕТАР: Овај...
- ГРАДСКИ: У чему је проблем?
- СЕКРЕТАР: Има један мали проблем...
- ГРАДСКИ: Нема тог проблема који комунисти не могу да реше...
- СЕКРЕТАР: Проблем је што у селу нема комуниста...
- ГРАДСКИ: Како нема?
- СЕКРЕТАР: Нема...
- ГРАДСКИ: Ни једног?!
- СЕКРЕТАР: Ни једног...
- ГРАДСКИ: А ко је освојио тенк? Ко је увео струју? Ко је подигао школу... Ко је описменио народ?
- СЕКРЕТАР: Појма немам?
- ГРАДСКИ: Не играј се животом... Како појма немаш... Јел' си питао?
- СЕКРЕТАР: Питао!
- ГРАДСКИ: И ...
- СЕКРЕТАР: Они су сељаци неуки, необразовани... Не знају...
- ГРАДСКИ: Не знају ко је подигао школу, увео струју у село, изградио брану на језеру... Јеси ли ти полудео? Да није пало са неба?
- СЕКРЕТАР: Није... Бог не постоји... А и да постоји, што би дао баш њима...
- ГРАДСКИ: То су могли да ураде само комунисти...
- СЕКРЕТАР: И ја тако мислим?
- ГРАДСКИ: То је научно доказано... Комунисти су авангарда радничке класе...

- СЕКРЕТАР: Проверио сам више пута: у селу нема ни једног комунисте... Све сами кулаци и сељаци... Непријатељи радног народа!
- ГРАДСКИ: Хоћеш да кажеш да сада због једног села треба цела наука да се промени... Да идеолози марксизма и лењинизма нису у праву...
- СЕКРЕТАР: На жалост ово је изгледа неки посебан случај још непознат марксистичкој науци...
- ГРАДСКИ: Па како ћемо да формирамо Совјете... Шта нам вреди електрична струја без Совјета... Пропаде нам пут у комунизам... Толики успеси а нема комуниста... То није могуће... Сисли нешто, јебем ти Бога, иначе зовем стрелачки строј и све ћу вас "по кратком поступку" уза зид...
- СЕКРЕТАР: *(Презнојава се)*
Имам један предлог...
- ГРАДСКИ: Предлажи нешто иначе оде глава!
- СЕКРЕТАР: Да их примимо у Партију!
- ГРАДСКИ: Кога?
- СЕКРЕТАР: Па ове што су освојили тенк, увели струју, сазидали школу... И ствар је решена!
- ГРАДСКИ: Није решена будало: ако их примимо у Партију они ће бити комунисти од дана када их примимо, а велика дела су направили пре тога... Како то решити?
- СЕКРЕТАР: Да им рачунамо партијски стаж од дана када су освојили тенк... Па као због ратних услова нисмо могли раније... Али смо још тада донели одлуку... Папири изгорели у рату... Имамо наше људе који ће то да потврде...
- ГРАДСКИ: То није лоше, рођени мој! Има нешто и у тој твојој ћупи! Ако нема у селу комуниста, ми ћемо их створити! Ми смо једини за то способни...

Два наоружана партизана изводе из куће Радована, Михајла, Ханса, Франца и Пишера.

- РАДОВАН: Другови куда нас водите?
- І ПАРТИЗАН: Не смем да кажем: војна тајна!

- МАРИЈА: Збогом Радоване, збогом Михајло... Збогом децо... Ево спремила сам вам нешто преобуке и мало хране...
- II ПАРТИЗАН: Неће им то требати...
- МИХАЈЛО: Тата, јел' нас воде на стрељање?
- РАДОВАН: Не на сликање!
- МАРИЈА: Црни Радоване лепо сам ти ја говорила. Изгубићеш главу због своје глупости! Није ми жао тебе, ти си своје живео! Жао ми ове деце!
- РАДОВАН: Ја сам све смислио, ја сам све организовао... Ја сам за све крив! Мене стрељајте, пустите ову децу... Они нису ништа криви...
- I ПАРТИЗАН: Ђути и напред марш!

*Просјорија код Градског. Свечано украшена сала.
Између два наоружана партизана седе: Радован, Михајло, Ханс, Франц и Пијер...
Градски намесник Радована и остале у средину свечано постављеног стола.*

- ГРАДСКИ: Добро дошли, другови хероји! Част ми је да се упознам са вама...
(*Рукује се и љуби са сваким*)
Ја вама дугујем једно велико извињење... Направили смо велику грешку и ја то јавно признајем као комуниста пред комунистима... По својим херојским делима ви сте одавно чланови наше славне Комунистичке партије... У души ја знам, ви сте сви од рођења комунисти. Јер само прави комунисти су могли да учине оно што сте ви учинили.
- СЕКРЕТАР: На основу изјава сведока и очевидаца на партијском састанку одржаном 29. XI 41. године ви сте примљени у чланство КПЈ... На жалост папири су изгорели у рату, сведоци изгинули, али смо се ми потрудили да нађемо нове који гарантују предходно изнето...
- ГРАДСКИ: Са закашњењем од четири године ми вам додељујемо партијске књижице и поносни смо што вас примамо у наше редове...

*Градски зајева Интернационалу.
Немци га бело гледају... Радован их гурне и они почну да певају на немачком.*

*У кући код Радована.
Испред Радована седе Марија и Јелена.*

РАДОВАН: Морам и вас да примим у Партију, таква је директива... Ви сте породица хероја!

МАРИЈА: Црни Радоване, сада смо дефинитивно пропали!

Уђе Михајло, носи новине.

МИХАЈЛО: Тата, стигле новине из Београда... Погледај ја, ти и Немци на насловној страни!

*Насловна сѝрана "Борбе".
Радован, Михајло и ѝри Немца на насловној сѝрани.
Испод наслов "Хероји у борби – хероји у миру".*

Луѝа на вратиима.

РАДОВАН: Михајло види ко то лупа!

МИХАЈЛО: Тата, неки људи су овде!

РАДОВАН: Шта хоће?

МИХАЈЛО: Хоће да разговарају са нама?

РАДОВАН: Ти да ћутиш... Ти ништа да не говориш...

МИХАЈЛО: Зашто тата и ја сам херој!

РАДОВАН: Ћути ако хоћеш да преживиш... Ја ћу да говорим!

У кућу уѝада филмска екиѝа са младом Новинарком.

НОВИНАРКА: Ми смо допутовали из Београда. Ми смо екипа "Филмских новости". Седите сви заједно, загрлите се да вас сликамо... Налазимо се у кући хероја. Они су голим рукама освојили тенк, они су од села направили град... Многи би за ово село помислили да је село у Швајцарској. Ово село је као и село у Швајцарској окружено брдима и овде као и у Швајцарској пола године пада снег. И овде као и у Швајцарској сељаци гаје краве. Али ово није село у Швајцарској, ово је нешто више, нешто лепше. Ово је наше село. Део наше Отаџбине. Село се налази на путу између Вучијег Дола и Медвеђе јаруге. До скоро нико није знао да ово село и постоји. А данас сви знају за ово село. Док у другим деловима земље још увек влада глад и несташница у овом селу влада благостање... Сви имају колико им треба...

Свако може да узме жита колико жели! Свака кућа има струју! Сви у селу су писмени! Овде се живи као у комунизму! Ово је дом једног од хероја. Ово су његова жена, син и ћерка! Ту су зет о унуци...

Деца причају на немачком. Радован их ућишава исјрејадан.

РАДОВАН: Децо ћутите шта вам је шта сте се распричали! Идите напоље, играјте се!

НОВИНАРКА: Невероватно, ова деца говоре стране језике. Док је пола земље неписмено овде се већ уче страни језици. Ова деца су наша будућност! На сваком кораку у овом селу догађа се нешто необично! Јел' вам било теже у рату или у миру! Док сте се борили или док сте градили?

РАДОВАН: Тешко је и једно и друго! Једно је можда теже од другог! Али и то друго уме да буде тешко и претешко... А о трећем и да не говорим... То не може да се измери... Све у свему било је веома лако и веома тешко... На почетку лако на крају тешко. А понекад уме на почетку да буде тешко а на крају лако...

НОВИНАРКА: А сада ћемо да изађемо на улицу и да питамо нешто неког случајног пролазника.

*Исјред куће пролази нека забрађена старица.
Новинарка јој гурне микрофон под нос.*

НОВИНАРКА: Хоћете да нам прочитате шта овде пише...

СТАРИЦА: *(Сриче)*
У Београду је ове недеље почео да се приказује филм...
“Бал на води” са Естер Вилијамс у главној улози...

НОВИНАРКА: Браво и ова стара жена зна да чита и она је раскрстила са наслеђем прошлости, незнањем и неписменошћу. Тачније и ако је у то тешко поверовати, у селу нема ни једног неписменог становника!

Старица вуче гајтан микрофона.

НОВИНАРКА: Изволите, желите још нешто да кажете?

СТАРИЦА: Ми смо још пре три месеца у нашем селу у биоскопу гледали “Бал на води”...

НОВИНАР: Па то је невероватно... У селу постоји биоскоп?

- СТАРИЦА: Наравно да постоји... Али ја више волим Хемфри Богарта од Естер Вилијамс... Три пута сам гледала “Казабланку”! А шест пута сам гледала “Пандорина кутија” Георг Вилхелма Пабста, много волим Фрица Ланга посебно “Нибелунге” и “Метрополис” а Мурноа обожавам. “Зора” је мој омиљени филм.
- НОВИНАР: У овом селу сва чуда су могућа... Наравно када свака кућа има струју и водовод...

У сџану код Радована.

- НОВИНАРКА: На почетку Филмског журнала, специјална репортажа о једном селу и трудбеницима овога села који су на челу са КПЈ постигли невероватне успехе којима се диви цела земља! Ево тих хероја! То су хероји у рату и миру... До јуче непознати а данас славни у целој земљи... Представите се нашим гледаоцима!
- РАДОВАН: Радован!
- МИХАЈЛО: Михајло, звани Миша...
- ПИТЕР: Петар!
- ФРАНЦ: Фрања!
- ХАНС: Јован!
- НОВИНАРКА: Само име и ништа више... Каква скромност... То су особине правих хероја... Ни речи о својим подвизима у рату и миру! Док сви о њима говоре они ћуте... Уместо њих говоре њихова дела... Имена нису важна, порекло није важно, важна су само дела... Они су постали узор трудбеницима читаве земље... Сви се труде да их достигну...

*На рир њлајну монџиране фойџографије.
Наши јунаци џоворе на конгресу.
Пресецају врицу, оџварају нову фабрику.
Држе ѡредавање деци.*

*Канцеларија секретара.
Секретар исџред оџледала везује краватиу. Мучи се не уме да веже “Чвор”.
Звиждуће неку револуционарну ѡесму.
Звони џелефон.*

- СЕКРЕТАР: Хало, ко је то? Хало не чујем вас... Берлин... Који Берлин? Како који? Источни или Западни... Источни, е онда мо-

жемо да разговарамо... Шта? Видели сте у новинама слике наших хероја... Дошао глас до Немачке о нашим херојима... Добар глас се далеко чује! Не разумем... Ваш брудер... Шта? Ваш брат? Какав брат? Нестао за време рата... Немац... Сигурни сте... Сто посто! То је ваш брат... Немац... Не може ваш брат да буде наш херој. Може? Сигурни сте! Наш херој, Немац?!

Секретар само шћио се не онесвесћи... Падне у фојтељу, брише зној са чела.

Улази Градски. Веома је весео и задовољан.

ГРАДСКИ: Рођени, јеси ли слушао вести на радију? Наши Хероји у Белом двору... Маршал их одликовао... Следеће недеље ће одликовати и нас... Звали из Београда... Идемо у Бели двор! Ти и ја! Замисли ти и ја у Белом двору! Гардисти, војна музика, почасна паљба... А ја и ти корачамо по црвеном тепиху. Сви аплаудирају... А он нас загрли и каже: "Добро дошли јунаци... Сви се поносимо вама"... И онда нам окачи орден...

Секретар йокушава нешћио да каже, не може да дође до ваздуха.

ГРАДСКИ: Што си се толико узбудио... Због одликовања? Није то мала ствар. Потпуно те разумем... Позлиће ти! Мораш да се смириш! Идемо у Бели двор! Хоћеш чашу воде? Шта ти је? Јеси срећан?

Доноси му воду. Секретар йије једва дође до речи... Замуцкује док йрича.

СЕКРЕТАР: Срећан сам! Не знам како да се изразим! У ствари знам, само не знам одакле да почнем... Да ли о краја или од почетка?

ГРАДСКИ: Шта запетљаваш! Ништа те ја не разумем! Ја већ видим: насловна страна "Политике", а ми на насловној страни! А одликовања се само цакле...

СЕКРЕТАР: Овај... Звао је Берлин...

ГРАДСКИ: Какав сада Берлин! Не идемо у Берлин, идемо у Бели двор! Теби је радост и срећа помутила памет!

СЕКРЕТАР: Једна жена каже да је то њен брат... Нестао за време рата... Немац... Ја мислим да је то немогуће али она каже да је могуће...

ГРАДСКИ: Шта лупеташ? Какав брат, какав нестао Немац...

СЕКРЕТАР: Наш херој, Немац...

ГРАДСКИ: Наш херој, Немац?! Ко то каже?

- СЕКРЕТАР: Његова сестра каже: То је мајн брудер...
- ГРАДСКИ: Шта ти то значи?
- СЕКРЕТАР: Мој брат... Немац. Нестао за време рата! Видела слику у новинама и препознала га! Они су близанци, каже, не може да погрешити!
- ГРАДСКИ: *(Брише зној са чела)*
Наш херој, Немац!? Немогуће... У ствари, могуће! Много су плави! Много воле да раде. Види се одмах да нису наши!
- СЕКРЕТАР: И ја исто мислим... Уопште не личе на наше!
- ГРАДСКИ: Зови их да проверимо! Одмах да проверимо!
Секретар окреће телефон.
- СЕКРЕТАР: Доведи ми Хероје, одмах!
Секретар и Градски нервозно шетају по канцеларији.
- ГРАДСКИ: Рођени, ако је то што кажеш истина... Не смем ни да помислим шта нас чека! Висићемо на првој бандери... Испред Белог двора! И ти и ја! Не, не... То не може да буде истина!
- СЕКРЕТАР: Шефе, попите мало воде...
- ГРАДСКИ: Отрова ми дај... мишомор ми дај... Боље да сам себи пресудим, него да ми наши суде...
- СЕКРЕТАР: И ја нећу преживети...
- ГРАДСКИ: Пропали смо нема нам спаса...
Улазе хероји. Посићује се испред Секретара и Градског. На зруцима им одликовања.
- ГРАДСКИ: Честитам хероји! Честитам на одликовању. А сада да ми нешто кажете онако искрено и другарски! Ко је ко?
- РАДОВАН: Овај... Онај... Ми смо наши... !
- СЕКРЕТАР: Vas is das?!
- Радован га гледа.*
- ГРАДСКИ: Ко су ова тројица? Ко су ова тројица?
- РАДОВАН: Па, и они су наши!
- ГРАДСКИ: Наши? А што су тако плави? Што су тако вредни? Што тако паметно гледају? Уопште не личе на наше! Где су нам биле очи! Немци? Они су Немци?
- Тројица младића климају главама.*

ГРАДСКИ: Не могу да верујем. Пропали смо! Свршено је са нама! Немци! Води их да их више не гледам. Врти ми се у глави... Пашћу у несвест!

СЕКРЕТАР: Где да их водим! Уза зид по кратком поступку!

ГРАДСКИ: Уза зид! Стрељај! Не. Не... Чекај. Чекај! непријатељ се увукао у наше редове... А где смо ми за то време били? Где су нам биле очи? Издали смо Револуцију! Стрељаће нас а не њих! Одликовања, говори, слике у новинама!? Немце смо примили у нашу славну Партију! Немце одликовали!? Немци говорили на конгресу! Немци предали штафету! Друг Маршал одликовао Немце! Моје срце... Води их!

СЕКРЕТАР: Где да их водим?

ГРАДСКИ: Не знам ни сам! Води их негде само да их не гледам...

Хероји излазе.

ГРАДСКИ: Нема нам спаса... Боље да сами себи пресудимо него да чекамо да дођу по нас... Не могу да верујем: Немци се увукли у наше редове да разоре све што смо ми створили! *(Изводи револвер)* Хоћеш ли ти први или ја?

СЕКРЕТАР: Па овај, ви сте на вишем положају... Логично је да ви будете први... За пример... Ја никада нисам био први, ја сам увек био други!

Градски њинесе револвер челу... Зашим га брзо сјусџи.

ГРАДСКИ: *(Гура му револвер у руку)* Има један проблем: ако мене нема настаће расуло у нашим редовима а ако тебе нема неће нико ни приметити. Ја ћу ти на гробу одржати говор да ће свима ударити сузе на очи. Хвалићу те као што те нико у животу није хвалио... Бићеш много вреднији у смрти него у животу...

СЕКРЕТАР: Хвала, то је велика почаст за мене...

ГРАДСКИ: *(Гура му револвер у руке)* Храбро, херојски... Један метак и од издајника постајеш херој. То ти је јединствена прилика у животу!

СЕКРЕТАР: Друже Градски, нисам ја за хероја, ви сте рођени да будете јунак, херој да уђете у ђачке читанке. Замислите каква ће то бити сахрана! Слике у новинама, вести на радију, споменик у центру града...

ГРАДСКИ: Споменик у центру града, кажеш?

- СЕКРЕТАР: На главном градском тргу... Ја ћу се лично за то постарати!
- ГРАДСКИ: Узми да смо ми једна душа и једно тело... Шта си у том телу ти а шта сам ја?
- Секретар ба̄ леда.*
- ГРАДСКИ: Ја сам глава а то си реп...
- СЕКРЕТАР: Реп!
- ГРАДСКИ: Да, реп... Али тим репом ја шибам издајнике и непријатеље Револуције. А глава, шта ради глава? Мисли! А реп шибаша! И шта је ту сада важније?
- СЕКРЕТАР: Реп!
- ГРАДСКИ: Глава! Ево за пример ја идем први... Али како ћу знати да си ти кренуо за мнош?
- СЕКРЕТАР: Обећавам! Куда ће реп него за главом! Можда и није све тако црно! Имам идеју...
- ГРАДСКИ: *(Брзо склони револвер)*
Говори!
- СЕКРЕТАР: Можда можемо да спасемо главе... Нико још ништа не зна...
(Тихо нашо̄ ша̄уће Градском на уво)
- ГРАДСКИ: У камион... Не разумем!
- СЕКРЕТАР: У камион па преко границе... У тишини да нико не сазна... Вратимо их њиховим кућама...
- ГРАДСКИ: Живе ?
- СЕКРЕТАР: Живе... Да не избије после неки међународни скандал...
- ГРАДСКИ: А шта ћемо са овим нашим, домаћим издајницима?
- СЕКРЕТАР: *(Тихо)*
Какви издајници?! Они остају хероји... Јер ако су они издајници и ми смо издајници... А ако су они и даље хероји... И ми смо хероји... На море... Пошаљемо их на море...
- ГРАДСКИ: Па да у праву си... На море... Да на море... Море. Пошаљи их на море... Заслужили су... Они су наши хероји! Нека уживају у природним лепотама наше Отаџбине! И још нешто: скини њихове слике из Музеја Револуције! Стави наше слике... И ми смо се борили зар не... То је био наш рат... Револуција је била колективна ствар.

- СЕКРЕТАР: То сте правилно рекли! То је мисао за све дечије читанке!
А ко то зна да ли смо се борили или нисмо? Да су се сви борили против Немаца као што тврде не би рат трајао четири године...
- ГРАДСКИ: У праву си... Нису они могли сами да освоје тенк, без наше помоћи... И претерало се са тим истицањем појединаца...
Наша Револуција је била колективна ствар... Сви смо учествовали!

Између два сцџражара Радован и Михајло.

- МИХАЈЛО: Тата, куда нас воде?
- РАДОВАН: На море сине... Ти си желео да видиш море, зар не?
- МИХАЈЛО: Море, видећемо море! Тата, толико се радујем што ћу видети море... Никада у животу нисам видео море... Ти се не радујеш?
- РАДОВАН: *(Тужно)*
Радујем се, радујем се...
- МИХАЈЛО: Пливаћемо и купаћемо се...
- РАДОВАН: Купаћемо се док се не подавимо!

*У селу на ѓрџу окућно се народ.
На свечаној ѓрибини Секретџар и Градски.*

- СЕКРЕТАР: Ми борци овога краја смо у тој неравноправној борби и уз надчовечанску снагу освојили овај непријатељски тенк голим рукама... Зато је овај тенк и постао симбол борбе народа овога краја против непријатеља...
- ГРАДСКИ: Данашњи дан је празник за све нас борце јер отварамо Музеј Револуције у нашем месту... Позивам нашег најдражег госта, првог сина нашег народа и народности да пресече почасну траку и отвори Музеј Револуције нашег краја...

*Селџаци ајлаудирају.
Два селџака нејоверљиво климају ѓлавом.*

- I СЕЉАК: Ко су ови?
- II СЕЉАК: Немам појма!
- I СЕЉАК: Против кога су се они борили?

II СЕЉАК: Ко ће га знати?
 I СЕЉАК: А Радован? Где је Радован?
 II СЕЉАК: Где су Немци?
 I СЕЉАК: Нестали ко да су у земљу пропали!
 II СЕЉАК: Можда негде на неком другом месту граде комунизам!
 I СЕЉАК: Ко с ђаволом тикве сади...
 II СЕЉАК: Сам у њих прди!

Каменолом.

Пада снег као и на почетку драме. Хуји вешар. Михајло и Радован у њругасиим зашворским униформама њуцају камен. Осшарели, оседели изгледају као два сшарца.

РАДОВАН: Американци су највећа сила на свету. Они су измислили атомску бомбу!
 МИХАЈЛО: Нису тата него Немци!
 РАДОВАН: Како Немци? Ако имају атомску бомбу што је не баце на Америку?
 МИХАЈЛО: Не могу да је баце на Америку када су они у Америци!
 РАДОВАН: Ко је у Америци?
 МИХАЈЛО: Па Немци!
 РАДОВАН: Чекај Михајло да се разумемо: Немци су у Немачкој, Американци у Америци! Зар Американци и Немци нису били непријатељи у рату?
 МИХАЈЛО: Па били су непријатељи у рату... Али сада су пријатељи...
 РАДОВАН: Јуче непријатељи, данас пријатељи! Како је то чудно?
 МИХАЈЛО: Шта је Ајнштајн: Американц или Немац?
 РАДОВАН: Американац!
 МИХАЈЛО: Немац!
 РАДОВАН: Како Немац када живи у Америци...
 МИХАЈЛО: Немци су дошли у Америку па измислили атомску бомбу. Он је Немац који живи у Америци... Немци су измислили атомску бомбу и готово!
 РАДОВАН: Михајло, што си ти једна прзница... Хоћеш да једеш, испржићу јаја!
 МИХАЈЛО: Нисам гладан. А и та јаја није снела кокошка!

РАДОВАН: Хоћеш да кажеш да ова јаја није снела кокошка...
МИХАЈЛО: Па и није... То су вештачка јаја!
РАДОВАН: Како сада вештачка јаја? Ко је сneo ова јаја? Кокошке носе јаја, мој Михајло!
МИХАЈЛО: То су јаја у праху... Труманова јаја!
РАДОВАН: Ко ти је сада па тај Труман?
МИХАЈЛО: Тата, Труман је амерички председник!
РАДОВАН: Ми једемо јаја америчког председника?!
МИХАЈЛО: Тата, то су вештачка јаја у праху...
РАДОВАН: Кокошке носе јаја у праху? Добро Михајло, ништа не разумем, али у праву си, нећу да се расправљам са тобом. Много си тврдоглав!

Пауза.

МИХАЈЛО: Тата, када ћемо кући? Ужелео сам се куће!
РАДОВАН: И ја сам сине! Много сам се ужелео наше куће! Све ће ово проћи! И ми ћемо се вратити нашој кући. И све ћемо заборавити! Види како је лепо море!
МИХАЈЛО: Тата, море је далеко, небо је високо! Ја хоћу кући. Само да се што пре вратимо. Тата, када се вратимо кући нећемо никада више ићи у планину! Када некога сретнемо правићемо се да га не познајемо! Никога нећемо примити у кућу! Ни познате ни непознате!
РАДОВАН: Тако је Михајло, нећемо са непознатима ни разговарати! Никада више. Вратићемо се мили мој једнога дана. Сигурно ћемо се вратити! Замисли како је лепо у нашем селу. По ливадама се шири мирис пољског цвећа! Дрвеће је олистало... Птице цвркућу у зеленим крошњама! Жито се повија на ветру! Са воћки падају зрели плодови! Спавај мили мој! Нека ти се сан спусти на очи! Све је то сан мој Михајло! Све смо ми то сањали! Ништа се није догодило, све смо сањали! А у сну је све могуће! Спавај мили мој!!! Све могу да нам узму осим снова. Сањај, мили мој!

Пада снег.

*Михајло сјава. Радован га милује њо љави.
Снег их њолако ѡрекрива док не ѡсјане све бело.*

КРАЈ